

RÅSTOFTILLADELSE

BORNHOLMS SANDSTENSBRUD

47aa, 4g, 4i og 4u, Bodilsker
Fårebrovejen 10, Gadeby
Nexø

3.5 Gadeby Vest i Råstofplan 2016

Dato 9. februar 2026

Sagsnummer 23/26259

Bornholm Mørtel og Transport ApS v. Allan Hansen
CVR: 56708219

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	Afgørelse.....	2
1.1	Tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding	3
1.2	Før tilladelsen tages i brug	3
1.3	Ejerforhold	4
2	Sagens baggrund	4
2.1	Ansøgningens indhold	4
2.2	Beskrivelse.....	4
3	Vilkår.....	5
3.1	Omfang af retten til at indvinde	5
3.2	Drift	6
3.3	Adgangsforhold og afstande	7
3.4	Forebyggelse af forurening, håndtering af affald, vandindvinding mv.	8
3.5	Efterbehandling m.m.	10
4	Generelle bestemmelser.....	11
4.1	Tilsyn.....	11
4.2	Tinglysning af efterbehandlingsvilkår	11
4.3	Arkæologi.....	11
4.4	Råstofafgift.....	11
4.5	Underretning ved konkurs, overdragelse af rettigheder mv.....	11
4.6	Indberetning af indvunden mængde	12
4.7	Indberetning til GEUS	12
4.8	Tilførsel af jord	12
4.9	Miljølovgivning i øvrigt	12
4.10	Forsyningsledninger.....	12
5	Sikkerhedsstillelse.....	12
6	Ansøgningsprocessen.....	13
6.1	Myndighedshøring	13
6.2	Miljøvurderingsloven.....	21
6.3	Partshøring.....	22
7	Bornholms Regionskommunes vurdering af sagen	23
7.1	Lovgrundlag	23
7.2	Gennemgang af hensyn og vurderinger.....	23
8	Klagevejledning og underretning	32
8.1	Klagevejledning	32
8.2	Underretning om afgørelsen	33
9	Bilag.....	35
9.1	Oversigtskort 1:2500.....	36
9.2	Graveplan og Efterbehandlingsplan.....	37
9.3	Screening for miljøvurderingspligt inkl. bilag.....	41
9.4	Tilladelse til grundvandssænkning	65
9.5	Tilladelse til afledning af overfladevand	70

1 AFGØRELSE

Forud for meddelelse af denne tilladelse har Bornholms Regionskommune vurderet, hvilke vilkår, der skal fastsættes, samt foretaget en hensynsafvejning i henhold til råstoflovens § 3.

Der redegøres i afsnit 7 nærmere for afvejningen af hensyn samt vurderingen af hvilke vilkår, indvindingen kræver.

Afgørelsen er truffet på baggrund af:

- råstofloven
- miljøvurderingsloven
- Bornholms Regionskommunes Råstofplan 2016
- habitatbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter)
- habitatdirektivet (direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter)
- indsatsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 797 af 13. juni 2023 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter) og
- eventuelle vurderinger fra andre myndigheder, udførte målinger (sagen skal være oplyst) m.v.
- vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 5/1984, "Ekstern støj fra virksomheder".

Øvrigt lovstof, som der henvises til i teksten:

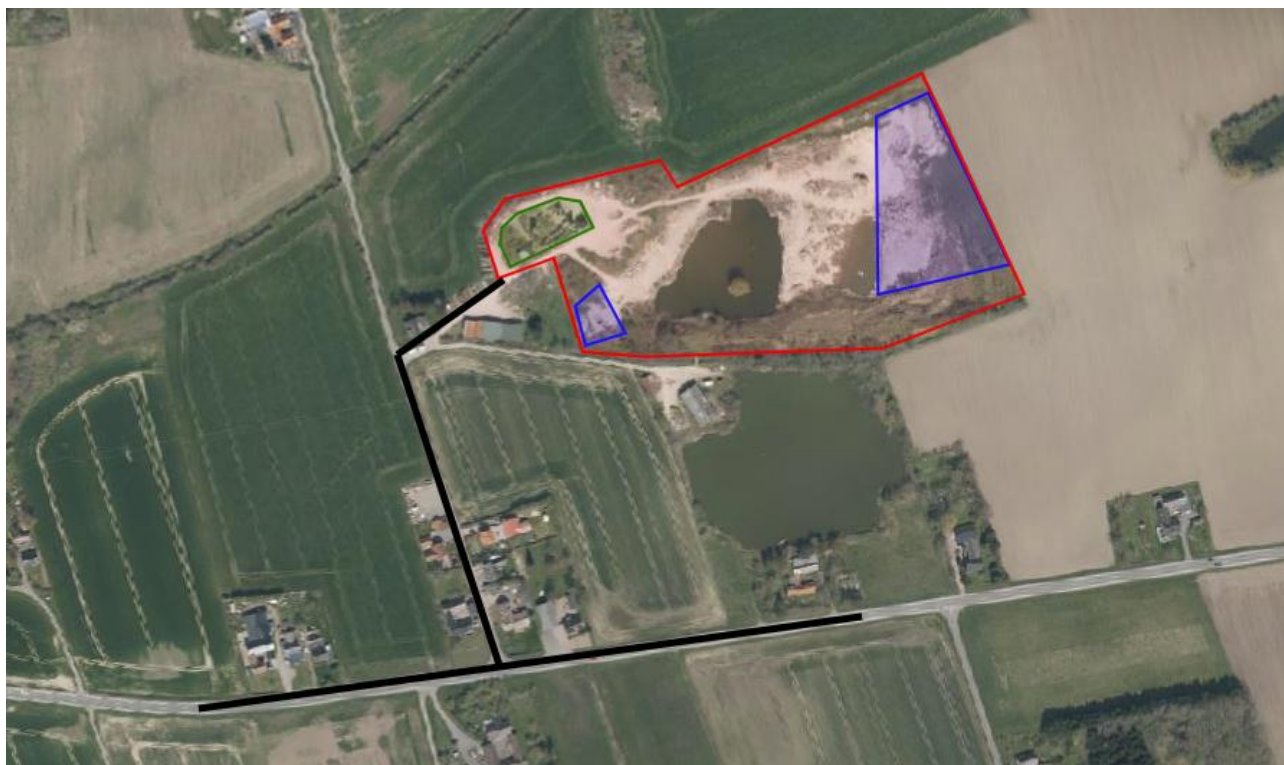
- affalds-og råstofafgiftsloven
- affaldsbekendtgørelsen
- naturbeskyttelsesloven
- jordforureningsloven
- olietankbekendtgørelsen og
- forvaltningsloven

Samtidige afgørelser fra andre myndigheder:

- Bornholms Regionskommune har den 19. december 2014 meddelt tilladelse efter vandforsyningslovens § 26 til sænkning af grundvandet som beskrevet i vurderingsafsnittet. Se bilag 4.
- Bornholm Regionskommune har den 9. september 2014 meddelt tilladelse efter miljøbeskyttelsesloven til afledning af overfladevand som beskrevet i vurderingsafsnittet. Se bilag 5.

1.1 TILLADELSE TIL ERHVERVSMÆSSIG RÅSTOFINDVINDING

Bornholms Regionskommune meddeler hermed tilladelse til indvinding af op til 6000 m³ sandsten årligt på 4 ha af matr.nr. 47aa, 4g, 4i og 4u, Bodilsker i Bornholms Regionskommune. Det er et mindre areal der aktivt graves på, resten er tidligere indvundet, bruges til midlertidigt oplag og arbejdskørsel. Derudover er der et mindre område på matr.nr 47aa hvor al knusning og sortering foregår. Se oversigtskort herunder:

Figur 1. Oversigtskort over området. Rødt: ansøgt areal, blå: aktive graveområder, grøn: sorteringsanlæg, sort: adgangsvej.

Tilladelsen meddeles i medfør af råstoflovens § 7, stk. 1. Tilladelsen er betinget af vilkårene, som er stillet i medfør af råstoflovens § 10 og tilhørende forudsætninger.

Vilkårene er også bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet og uanset om der er sket tinglysning.

Såfremt hele ressourcen ikke er indvundet ved tilladelsens udløb, kan der ansøges om en ny tilladelse eller der kan ansøges om tilladelse til udvidelse eller ændring af indvindingsområdet.

Råstofforudtilladelsen kan tilbagekaldes af Bornholms Regionskommune i tilfælde af grov eller gentagen overtrædelse af vilkårene, jf. råstoflovens § 11.

Tilladelsen bortfalder jf. § 10, stk. 7, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter meddelelsen eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år.

1.2 FØR TILLADELSEN TAGES I BRUG

Bornholms Regionskommune skal give accept til at indvindingen påbegyndes herunder arbejdet med at afrømme overjord. Følgende forudsætninger skal være opfyldt:

- Klagefristen skal være udløbet. Evt. klager over tilladelsen har som udgangspunkt opsættende virkning. Derfor skal klagefristen være udløbet før Bornholms Regionskommune kan give accept til indvinding.
- Sikkerhedsstilling. Der skal være stillet en økonomisk sikkerhed for efterbehandlingen af indvindingsarealet, se nærmere under kapitel 5.

Øvrige tilladelser og/eller dispensationer i forbindelse med råstofindvindingen, som ikke er nævnt i denne tilladelse, skal indhentes separat.

1.3 EJERFORHOLD

Ifølge tingbogen står Allan Hansen som ejer af matr.nr. 4g, 4i og 4u, Bodilsker i Bornholms Regionskommune. Ejer er også indvinder og har underskrevet ansøgningen.

2 SAGENS BAGGRUND

2.1 ANSØGNINGENS INDHOLD

- Bornholms Mørtel og Beton ApS har ansøgt om tilladelse til en årlig indvinding på 6.000 m³ sandsten på 4 ha af matr.nr. 47aa, 4g, 4i og 4u, Bodilsker ejet af Allan Hansen.
- Der forventes at indvinde til maksimalt 8 meter under terræn og nul meter under grundvandsspejlet.
- Indvindingen forventes påbegyndt den 9. marts 2026
- Der ønskes følgende driftstider 7:00 til 15:30 mandag – fredag.
- Råstofferne påtænkes anvendt til fliser og anlægsmaterialer.
- Til indvindingen ønskes anvendt følgende maskiner: stationært knusningsanlæg, samt to styks gummiged. Der forventes et årligt forbrug af 100 liter olie og 2500 liter diesel.
- Affald som genereres i forbindelse med aktiviteterne i råstofgraven bortskaffes hos BOFA.
- Der ønskes adgang til råstofgraven ad Fårebrovejen (se figur 1).

2.2 BESKRIVELSE

Der er ansøgt om indvinding af sandsten på et ca. 4 ha stort område. Dette område er udlagt til råstofindvindingsområde i den gældende Råstofplan 2016. Forekomsten af Nexø sandsten findes flere steder på sydøst Bornholm men der er kun to aktive brud – Begge liggende i graveområde Gadeby Vest. Brydningen af Nexø sandstenen startede i 1770 i Frederiks Stenbrud, og i dag er Bornholms Sandstensbrud det eneste i Danmark der kan levere Nexø sandsten til renovering af Slots og Kulturstyrelsens bygninger og anses derfor at være særligt vigtig.

Da det er en fortsættelse af eksisterende brydning, har området – der tidligere har været landbrugsjord – allerede karakter af indvindingsområde. Der vil ikke blive gravet under grundvandsniveau som ligger i ca. 6,5 meters dybde.

Der vil blive efterbehandlet til natur så de geologiske interesser tilgodeses i videst muligt omfang, ved at efterlade blottede lagflader og profiler, som udviser flest muligt af de sedimentære strukturer, farvevariationer o. lign. som er karakteristiske for Nexø Sandstenen. Det tilstræbes at efterlade så brede sandstensflader som det er muligt.

Figur 2. Eksempler på efterbehandlede sandstensbrud i området.

3 VILKÅR

I dette afsnit fremgår vilkårene, der er tilknyttet tilladelsen. Vilkårene er som udgangspunkt stillet med hjemmel i råstofloven. Det fremgår, hvis de er stillet efter anden lovgivning.

3.1 OMFANG AF RETTEN TIL AT INDVINDE

1. Tilladelsen er gældende 10 år frem, hvorefter tilladelsen udløber. Såfremt indvindingen ikke er færdig, kan der søges om en ny tilladelse.
2. Der må årligt indvindes 6.000 m³ sandsten.
3. Indvindingen skal ske inden for det indtegnede område (herefter kaldet indvindingsarealet), som fremgår af bilag 1. Der skal ske en løbende efterbehandling af afgravede områder i samme takt som indvindingen skrider frem.
4. Grænsen for det område, der må graves i (indvindingsarealet), skal sættes af i marken efter nærmere aftale med Bornholms Regionskommune. Pælene til afmærkning mv. må ikke fjernes, og skal sikres, så de ikke bliver beskadigede. Det kan f.eks. ske med betonringe.
5. Råstofindvindingen skal tilrettelægges og udføres i overensstemmelse med graveplanen, jf. bilag 2. Eventuelle ændringer i graveplanen skal godkendes skriftligt af Bornholms Regionskommune.
6. Til råstofindvinding, herunder efterfølgende behandling af materialerne, må kun anvendes de i ansøgningen angivne maskiner: knuseanlæg, to gummigeder. Afvigelse herfra kan kun ske efter forudgående skriftlig accept fra Bornholms Regionskommune.
7. Bornholms Regionskommune skal til enhver tid holdes underrettet om, hvem der forestår indvindingen.

8. Driftsmedarbejdere skal være bekendt med vilkårene i denne tilladelse samt den til en hver tid gældende grave- og efterbehandlingsplan.

3.2 DRIFT

3.2.1 Driftstider

9. For at beskytte naboer mod støj er der fastsat driftstider, som er i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledning *Ekstern støj fra virksomheder* (vejledning nr. 5/1984).

Råstofgravens driftstider er:

- a. Råstofindvinding samt udlevering og læsning: 7:00-15:30 mandag til fredag, dog ikke helligdage og juleaftensdag.
- b. I helt enkeltstående tilfælde kan det være nødvendigt at fravige de generelle åbningstider. Dette må kun ske med forudgående skriftlig accept fra Bornholms Regionskommune.

3.2.2 Støj

10. Efter etableringsfasen må det ækvivalente støjniveau (det vil sige støjens middelværdi over et længere tidsrum: Om dagen 8 timer, om aftenen 1 time og om natten ½ time) fra indvindingsområdet i driftssituationen ikke overstige følgende værdier målt/beregnet ved nabobebyggelser:

Dage	Tidsrum	Støjniveau
Mandag – fredag	07.00 – 18.00	55 dB (A)
Lørdag	07.00 – 14.00	

Grænseværdien er gældende i det mest støjbelastede punkt ved udendørs opholdsarealer højst 15 meter fra beboelse i det åbne land. Grænseværdien (fx 45/40/35 dB(A)) er gældende overalt i områder til støjfølsom arealanvendelse.

Det maksimale støjniveau L_{pAmax} må i alle dage i tiden fra kl. 22.00 til kl. 07.00 ikke overstige 55 dB (A) målt/beregnet ved nærmeste nabobebyggelse.

Hvis Bornholms Regionskommune finder det påkrævet, skal virksomheden ved målinger eller beregninger dokumentere at ovenstående støjgrænser overholdes. Udgifterne hertil afholdes af virksomheden. Nævnte målinger/ beregninger skal udføres og rapporteres i henhold til gældende støjvejledninger, og skal udføres af et laboratorium eller person, som aktuelt er godkendt til dette af Miljøstyrelsen, jf. følgende liste: Godkendte laboratorier og enkeltpersoner

Viser målingerne/beregningerne, at virksomheden overskrider grænseværdierne, skal virksomheden lade foretage afhjælpende foranstaltninger og dokumentere, at grænseværdierne overholdes ved en efterfølgende kontrolmåling/-beregning udført af et laboratorium eller person, som aktuelt er godkendt til dette af Miljøstyrelsen.

11. Såfremt der er væsentlige gener eller de vejledende støjgrænser ikke overholdes, skal der træffes foranstaltninger til at nedsætte støjgener (f.eks. ved at forsyne båndtransportørens returløb med gummibeklædning, indkapsle maskindele eller montere gummisold, afskærme støjkluder med støjskærme eller ved at placere volde mod de nærliggende beboelser), således at væsentlige gener undgås og vejledende støjgrænseværdier overholdes.

3.2.3 Støv

12. Driften må ikke give anledning til væsentlige støvgener uden for virksomheden. Der skal træffes de fornødne foranstaltninger til hindring af støvdannelse fra interne transportveje, materialebunker og produktionsanlæg mv. (f.eks. i form af vanding af lagerbunker, gravefronter og vanding samt renholdelse af interne veje).
13. Råstoffer og jorddepoter skal placeres til mindst mulig gene for nærliggende beboelsesejendomme.

3.2.4 Knusnings- og sorteringsanlæg

14. Det er tilladt at anvende det eksisterende knusnings- og sorteringsanlæg såfremt råstoftilladelsens vilkår overholdes.
15. Indvinder skal sørge for at knusnings- og sorteringsanlægget overholder de forudsætninger som ligger til grund for støjberegninger og øvrige vurderinger i tilladelsen, herunder sørge for nødvendigt vedligehold.

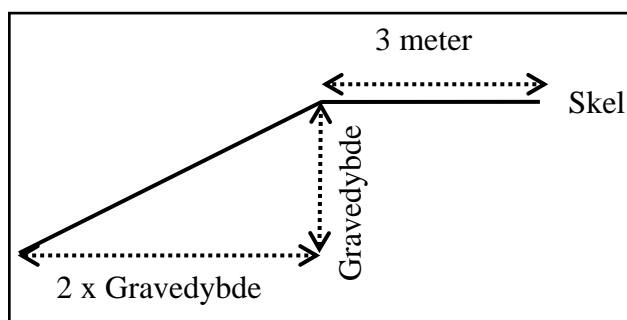
3.3 ADGANGSFORHOLD OG AFSTANDE

3.3.1 Vilkår efter råstofloven

16. Adgangsvejen skal uden for åbningstiden være aflåst/afspærret med bom eller kæde. Dette skal ske for at sikre, at uvedkommende ikke har adgang til råstofgraven, da dette erfaringsmæssigt udgør en risiko for, at der deponeres affald eller for dieseltøveri, hvilket udgør en forureningsrisiko.
17. Adgang til råstofgraven skal være via Fårebrovejen, og det er ikke tilladt at anvende andre adgangsveje.
18. Adgangsvejens hældning skal være således, at der ikke ledes vand og materialer fra adgangsvejen ud på offentlig vej.
19. Adgangsvejen skal renholdes, for at undgå, at der trækkes materialer ud på offentlig vej.

Graveafstande og begrænsninger

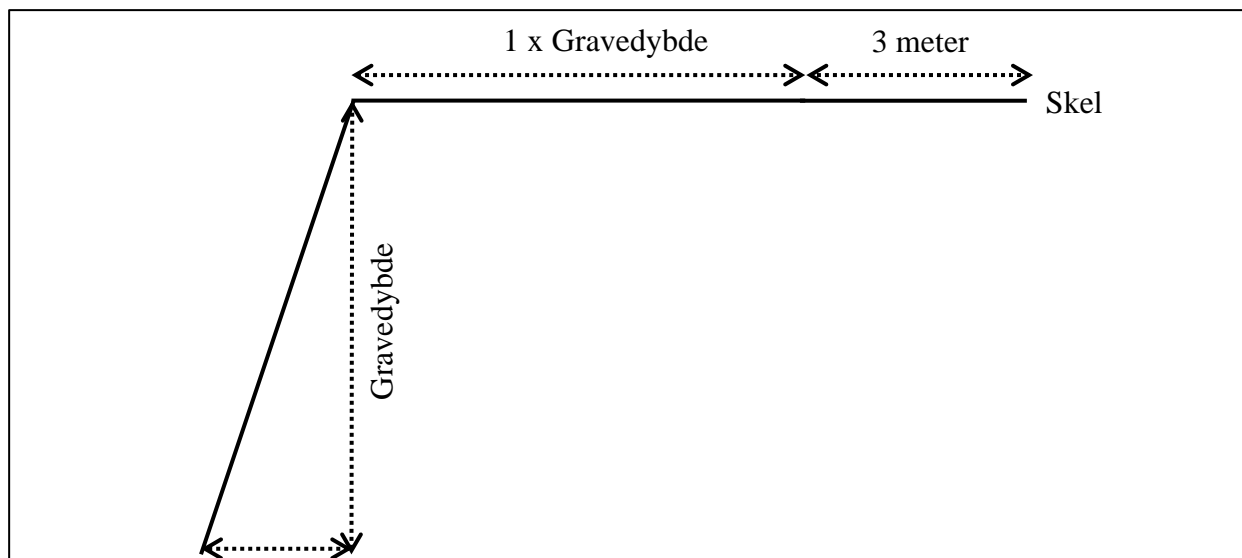
20. Der må ikke graves nærmere end 3 meter fra offentligt eller privatfælles vejskel. Der må efter de 3 meter ikke graves stejlere end et skråningsanlæg på anlæg 1:2, jf. figur 3.

Figur 3. Anlæg og afstand til skel. Skitsen viser 3 meter til skel og et anlæg på 1:2

21. Der må ikke graves nærmere end 5 meter fra privat vej, naboskel og hegn med mindre andet er aftalt med lodsejer og godkendt skriftligt af Bornholms Regionskommune. Der må efter de 5 meter ikke graves stejlere end et skråningsanlæg på 1:1,5.

22. Hvis der graves stejlere end vilkår 18 og 19, skal de 3 meter fra skel tillægges 1 x gravedybden, jf. figur 4.

Figur 4. Principskitse for stejl gravning. Skitsen viser, at når der graves stejlere end anlæg 1:2, skal der foruden 3 meter tillægges 1 gange gravedybde til skel.

23. Der må ikke graves nærmere end minimum 25 meter fra grundmurede bygninger. Der må efter de 25 meter ikke graves under et skråningsanlæg på 1:1,5.
24. Tilladt maksimal gravedybde er 1 meter over højeste grundvandsstand uanset årstidsvariationer (forventelig grundvandsstand er kote 34, DVR90) under forudsætning af, at skråningsanlæg ikke overskrides.
25. Gravningen må ikke give risiko for nedskridning.
26. Støjvolde, jorddepoter, oplag eller lignende må ikke anlægges højere end 5 m over omkringliggende terræn. Eventuel forøgelse af denne højde kan kun ske efter forudgående godkendelse hos Bornholms Regionskommune.

3.4 FOREBYGGELSE AF FORURENING, HÅNDTERING AF AFFALD, VANDINDVINDING MV.

27. Muld- og evt. overjordsdepoter skal placeres inden for det ansøgte projektareal og således, at der ikke kan ske sammenblanding med andre materialer.
28. Den, der udnytter tilladelsen, skal drage omsorg for, at grundvandet ikke forurenes af oliespild fra maskiner og eventuelle brændstoftanke, og for at gravearbejdet ikke forårsager ødelæggelse eller beskadigelse af vandforsyningen i området.

Tankning og spild

29. Køretøjer og andre maskiner skal holdes i god stand, så der ikke forekommer oliedryp.

30. Tankning og vask af samt olieskift mv. på *selvkørende maskiner* skal foregå uden for det åbne indvindingsareal og skal foregå så spild undgås ligesom service og reparation skal foregå uden for indvindingsarealet.
31. Sorteringsanlæg, generatorer og andre mere *stationære anlæg* kan tankes fra en entreprenør-tank, der medbringes ved hver tankning. Tankanlægget skal være indrettet så spild undgås, og tankning skal foregå under konstant tilsyn.
32. Mindre olie- og kemikaliespild skal opsamles straks. Større, akut forurening skal anmeldes til Bornholms Regionskommune (ring 112).

Opbevaring og oplag

33. Der må ikke opbevares affald eller andet, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, i grusgraven.

3.4.1 Vilkår efter vandforsyningsloven

Bornholms Regionskommune har meddelt tilladelse til grundvandssænkning. Tilladelsen med vilkår og klagevejledning er vedlagt som bilag 4. Bornholms Regionskommune har givet tilladelsen i henhold til vandforsyningslovens § 26. Følgende vilkår gælder:

- Oppumpning sker fra søen i område B. Vandoverfladen i dette tilpasses således, at der netop kan ske en naturlig afstrømning fra område C, således at dette holdes tørt.
- Vandstanden i søen må ikke sænkes til mere end den nuværende kote 40.
- Samlet oppumpning reguleres af udledningstilladelsen og vilkårene i denne.

3.4.2 Vilkår efter miljøbeskyttelsesloven

Bornholms Regionskommune har meddelt tilladelse til grundvandssænkning. Tilladelsen med vilkår og klagevejledning er vedlagt som bilag 5. Bornholms Regionskommune har givet tilladelsen i henhold til Bekendtgørelse 2025-06-20 nr. 866 om spildevandsplanen og spildevandstilladelser m.v. efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 3 og 4 §19. Følgende vilkår gælder:

- Vandindtaget til pumpen skal forsynes med en trådkurv, rist e.l. med en maksimal maskestørrelse på 10 mm.
- Pumpen må maksimalt have en kapacitet på 60 m³/time.
- Der må ikke udledes andet vand end det, der pumpes op fra bruddet.
- Afledningen må ikke give anledning til opstuvning, der medfører oversvømmelse og andre gener for nærliggende arealer.
- I tilfælde af olieuheld i bruddet eller anden forurening af vandet, skal oppumpningen omgående standses, indtil forureningen er ophørt.
- I tilfælde af enhver form for forurening af vandet skal tilsynsmyndigheden orienteres hurtigst muligt.

3.5 EFTERBEHANDLING M.M.

Efterbehandlingsplanen er udarbejdet i overensstemmelse med tidligere tilladelser og disses planer samt kommunens høringsvar.

3.5.1 Vilkår efter råstofloven

34. Efter endt gravning skal der efterbehandles til natur efter den godkendte efterbehandlingsplan, jf. bilag 2. Alle ændringer i efterbehandlingsplanen skal godkendes skriftligt af Bornholms Regionskommune.
35. Efterbehandlingsarbejdet skal påbegyndes og gennemføres så tidligt, som det under hensyn til råstofgravens drift er praktisk muligt.
36. Forinden større efterbehandlingsarbejder påbegyndes, skal Bornholms Regionskommune underrettes herom, således at evt. tvivlsspørgsmål omkring efterbehandlingsens udførelse kan afklares.
37. Projektarealet skal umiddelbart efter gravearbejdets afslutning ryddes for alle i tilknytning til råstofindvindingen opførte bygninger eller andet oplag, da det kan virke skæmmende.
38. Såfremt tilladelsen inddrages i medfør af råstoflovens § 11, stk. 1 indtræder efterbehandlingsforpligtigheden omgående.
39. Efterbehandlingen skal være afsluttet inden tilladelsen udløber.
40. I tilfælde af gravning på tilgrænsende ejendomme kan Bornholms Regionskommune på et hvilket som helst tidspunkt under som efter gravningens afslutning forlange gennemgravning og efterbehandling af skelområdet.
41. Der må ikke gødskes eller anvendes pesticider på projektarealet. Skal forblive tinglyst efter tilladelsen er udløbet og tinglysningen i øvrigt aflyses.
42. Der skal stilles en økonomisk sikkerhed for gennemførelsen af efterbehandlingen; se nærmere i afsnit 5. Bornholms Regionskommune kan kræve sikkerhedsstillelsen forhøjet, hvis det findes nødvendigt på grund af ændringer i efterbehandlingsplanen og/eller andre forhold. Sikkerheden skal gælde til efterbehandlingen er udført og godkendt af Bornholms Regionskommune.

3.5.2 Vilkår efter museumsloven

43. Bornholms Museum skal informeres senest 4 uger inden der afrømmes muld og overjord med henblik på aftale om evt. arkæologiske forundersøgelser.

4 GENERELLE BESTEMMELSER

Følgende gælder i øvrigt efter råstofloven og efter andre love og bestemmelser:

4.1 TILSYN

Bornholms Regionskommune er tilsynsmyndighed og fører tilsyn med at vilkår meddelt i medfør af råstofloven overholdes jf. råstoflovens § 31, stk. 1. Bornholms Regionskommune kan meddele påbud om, at et ulovligt forhold skal lovliggøres inden for en nærmere fastsat frist, jf. råstoflovens § 31, stk. 3. Bornholms Regionskommune kan, såfremt et påbud ikke efterkommes inden for den fastsatte frist, lade de påbudte foranstaltninger udføre for den ansvarliges regning.

4.2 TINGLYSNING AF EFTERBEHANDLINGSVILKÅR

Når afgørelsen er endelig og klagefristen er udløbet, tinglyser Bornholms Regionskommune vilkårene for efterbehandling på ejendommen.

Vilkårene er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet og uanset om der sker tinglysning. Tinglysningen sker i medfør af råstoflovens § 10, stk. 6 med Bornholms Regionskommune som påtaleberettiget.

Ejer skal efter loven betale for tinglysningen. Når tinglysningen er sket, sender Bornholms Regionskommune en regning for udlagt tinglysningsgebyr.

Når efterbehandlingen af indvindingsområdet er godkendt af Bornholms Regionskommune, vil de tinglyste vilkår med undtagelse af vilkår 41 blive afløst og sikkerhedsstillelsen blive frigivet.

4.3 ARKÆOLOGI

Findes der under indvindingen grave, gravpladser, bopladser, ruiner eller andre jordfaste fortidsminder, skal fundet straks anmeldes til Bornholms Museum. Danefæ og danekræ tilhører staten. Danefæ skal afleveres til Bornholms Museum og danekræ til et af statens naturhistoriske museer. Indvindingen skal standses i det omfang den berører fortidsmindet.

4.4 RÅSTOFAFGIFT

Der skal betales råstofafgift ved indvinding af naturbundne råstoffer, jf. affalds- og råstofafgiftsloven.

4.5 UNDERRETNING VED KONKURS, OVERDRAGELSE AF RETTIGHEDER MV.

I tilfælde af indvindingsvirksomhedens konkurs, betalingsstandsning m.v., er såvel ejendommens ejer, som den, der driver indvindingsvirksomheden, forpligtet til straks at underrette Bornholms Regionskommune.

Ønsker man at overdrage indvindingstilladelsen til en anden, skal dette i god tid forinden anmeldes til Bornholms Regionskommune, vedlagt en af den nye indvinder underskrevet erklæring, der fastslår, at man er bekendt med alle tilladelser, vilkår, aftaler mv. og er indforstået med at man overtager alle forpligtigelser.

Der skal stilles sikkerhed fra den nye indvinder, og Bornholms Regionskommune kan kræve en ny grave-/efterbehandlingsplan udarbejdet og indsendt til godkendelse.

4.6 INDBERETNING AF INDVUNDEN MÆNGDE

Der skal hvert år gives oplysninger til Bornholms Regionskommune om arten og mængden af de råstoffer, der indvindes i råstofgraven, samt om anvendelsen heraf. Indberetningen skal ske via den digitale løsning, som Bornholms Regionskommune udsender årlig information om til alle indvinderne. Bornholms Regionskommune videresender indberetningen til Danmarks Statistik.

4.7 INDBERETNING TIL GEUS

Resultater af evt. udførte råstofboringer, prøveboringer i jorden samt geofysiske undersøgelser mv. skal indberettes til GEUS inden tre måneder efter udførelsen. Indberetningen skal ske på særlige skemaer, jf. råstoflovens § 28, stk. 1.

4.8 TILFØRSEL AF JORD

Tilførsel af såvel forurenede som uforurenede jord til råstofgrave og tidligere råstofgrave er forbudt jf. jordforureningslovens § 52. Der kan søges dispensation.

4.9 MILJØLOVGIVNING I ØVRIGT

Gældende miljøregler vedr. tanke, beholdere og tankanlæg (med olieprodukter, benzin og lignende) er også gældende i råstofgrave. Gældende miljøregler vedrørende miljøfremmede stoffer samt bortskaffelse af haveaffald/afbrænding gælder ligeledes i råstofgrave.

Gældende miljøregler vedr. opbevaring, deponering og bortskaffelse af affald gælder også i råstofgraven. Bortskaffelse af affald skal derfor ske i henhold til gældende affaldsregulativer for Bornholms Regionskommune og affaldsbekendtgørelsens kap. 9.

4.10 FORSYNINGSLEDNINGER

Før gravning påbegyndes, har indvinder pligt til at indhente oplysninger om ledningsføringer på arealet i Ledningsejerregisteret (LER).

5 SIKKERHEDSSTILLELSE

Bornholms Mørtel og Beton ApS skal stille en sikkerhed til sikring af efterbehandlingsarbejderne på matr.nr. 47aa, 4g, 4i og 4u, Bodilsker i Bornholms Regionskommune på kr. 225.000.

Beløbets størrelse er fastlagt ud fra et estimat på en efterbehandlingspris pr åben hektar.

Der skal fremsendes en sikkerhedsstillelse til Bornholms Regionskommune, inden tilladelsen kan tages i brug.

Sikkerhedsstillelsens størrelse er betinget af, at det aktuelle gravefelt ikke overstiger 4 ha og kan reguleres, når Bornholms Regionskommune skønner dette nødvendigt af hensyn til ændringer i prisniveau, graveplan, efterbehandling eller lignende.

Sikkerhedsstillelsen skal årligt indeksreguleres pr. 1. april efter Danmarks Statistiks reguleringsindeks for jordarbejder. Sikkerhedsstillelsen reguleres efter foregående års indeks for 4. kvartal.

Sikkerhedsstillelsen skal være gældende indtil efterbehandlingsarbejdet er afsluttet og godkendt af Bornholms Regionskommune, idet sikkerhedsstillelsen først da vil kunne frigives.

Sikkerheden stilles i form af anfordringsgaranti uden udløbsdato fra indivinders pengeinstitut.

6 ANSØGNINGSPROCESSEN

Afsnit 6.1 beskriver forløbet omkring myndighedshøringen og de indkomne høringssvar samt Bornholms Regionskommunes bemærkninger til disse. Under afsnit 6.3 beskrives forløbet omkring partshøringen, de indkomne høringssvar og Bornholms Regionskommunes bemærkninger til disse.

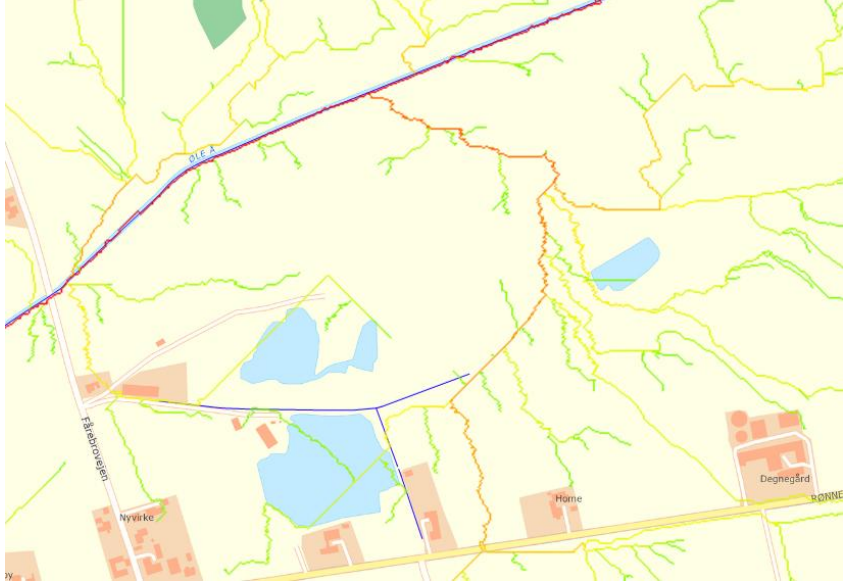
6.1 MYNDIGHEDSHØRING

Ansøgningsmaterialet har i perioden 28. november til 13. december 2024 været sendt i myndighedshøring jf. råstoflovens § 8 med henblik på samordning med andre myndigheder for at klarlægge, om en råstoff tilladelse på arealet kræver øvrige tilladelser, dispensationer og lignende. Materialet har været sendt til følgende myndigheder:

- Bornholms Regionskommune
- Bornholms Museum

Der indkom følgende høringssvar:

Hvem	Bemærkninger
Vandmyndighed	<p>Det vurderes ikke at gravningen vil have indflydelse på de to grøfter og åen nord for projektområdet.</p> <p>Der er i forrige tilladelse givet tilladelse til at sænke grundvandsstanden ved at oppumpe vand og udlede vandet til grøften syd for graveområdet. Grøften ender blindt og har ikke direkte forbindelse til målsatte eller beskyttede vandløb.</p>

Hvem	Bemærkninger
	<p>Hvis han ikke ændrer på forholdene omkring dette, så er tilladelserne stadig gældende. Det gælder både tilladelse til udledning og til grundvandssænkning.</p> <p>I forhold til overfladeafstrømning ligger graveområdet ikke i et direkte afstrømningsområde fra nabomatriklerne:</p> <p>Så påvirkningen her vil være begrænset, og vil i hvert fald ikke betyde, at de bliver mere vandlidende.</p> <p>Hvis han gør som hidtil i forhold til håndtering af vand, har jeg ikke noget at bemærke.</p>
Drikke- og grundvand	<p>Der blev lavet en omfattende grundvandsteknisk redegørelse i forbindelse med eksisterende tilladelse, som du kan bruge igen. Her var konklusionen at påvirkningen af grundvandet er meget lokal om grave stedet, og der ville ikke være påvirkninger af drikkevand eller overfladevand.</p> <p>Der er givet en tilladelse til grundvandssænkning efter Vandforsyningslovens § 26. Den kan videreføres på uændrede vilkår.</p>
Fortidsminder og landskaber	Ingen bemærkninger
Natur	<p>§ 3 beskyttet natur</p> <p>Der er registreret flere små søer, som er beskyttede i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3, i nærheden af råstofgraven, hvoraf den nærmeste er beliggende omkring 220 meter øst for råstofgraven. Den nærmeste registrering af beskyttet natur, som ikke er en sø, er et overdrev, der ligger omkring 800 meter nordvest for råstofgraven.</p> <p>De søer, som findes i selve bruddet, er ikke beskyttede af § 3, idet de er opstået som følge af råstofindvinding, og idet det er praksis, at søer, der er dannet som følge af gravning under grundvandsspejlet i råstofgrave, er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, når udgravningen er afsluttet, forudsat at søen er</p>

Hvem	Bemærkninger
	<p>større end 100 m², og der har udviklet sig et karakteristisk dyre- og planteliv i tilknytning til søren. En råstofgrav betragtes i den sammenhæng normalt som færdigt udgravet, når efterbehandlingen er afsluttet og godkendt af råstofmyndigheden¹.</p> <p>Det fremgår af ansøgningen, at der ikke graves dybere end til 1 m over grundvand. Det fremgår også, at der er behov for at bortlede 15.000 m³ vand årligt for at kunne indvinde råstoffer i tør tilstand. Overfladevandet ledes til en grøft, som løber langs den sydlige afgrænsning af bruddet. Dette er en uændret videreførelse af praksis i forhold til den seneste råstoftilladelse og i forhold til den gældende udledningstilladelse.</p> <p>Det antages, at der sker en vis lokal grundvandssænkning som følge af oppumpning og bortledning af tilløbende overfladevand/grundvand i forbindelse med indvinding af råstoffer. Der er tale om en relativt lokal påvirkning, og da bortpumpningen har foregået i mange år og videreføres uændret med samme mængde, vurderes den ansøgte fortsatte drift ikke at medføre negative påvirkninger for nærområdet. De små søer/vandhuller i nærområdet vurderes ikke at være påvirket af det eksisterende anlæg og forventes således heller ikke at blive påvirket af den fortsatte drift.</p> <p>Vandindtaget, som benyttes ved oppumpning af vand, er forsynet med en trådkurv/gitter, som skal forhindre padder og eventuelt andet dyreliv i at blive suget med op. Dette er i overensstemmelse med vilkår stillet i den gældende udledningstilladelse (meddelt december 2014), hvor der også bl.a. er stillet vilkår om pumpens maksimale kapacitet pr. time (60 m³ pr. time).</p> <p>Baseret på ovenstående er det Bornholms Regionskommunes vurdering, at det ansøgte ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på § 3-beskyttede naturområder.</p> <p>Natura 2000 Det nærmeste Natura2000 område er nr. 186. Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne, som ligger over 1 km nord for råstofgraven. Ansøgningen er en forlængelse af eksisterende praksis. Råstofgraven vurderes derudover kun at have en lokal påvirkning.</p> <p>Grundet ovenstående vurderes det, at det ansøgte ikke vil have en væsentlig påvirkning på et Natura2000 område.</p> <p>Bilag IV-arter Arter.dk, Naturdatabasen og relevante kort er gennemgået. I NOVANA-undersøgelser² fra 2020 og 2025 er der observeret grønbroget tudse i råstofgraven, og arten er også registreret i råstofgraven af kommunen i 2009. I en NOVANA-undersøgelse fra 2009 blev der observeret både skov- og markfirben i bruddet. Skovfirben er dog ikke en bilag IV-art.</p>

¹ Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3-beskyttede naturtyper, Miljøstyrelsen 2019.

² NOVANA er det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur. Det er staten ved Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, som står for at udføre undersøgelser og indsamle data under NOVANA-programmet.

Hvem	Bemærkninger
	<p>Bornholms Regionskommune har i 2025 gennemført fire besigtigelser af Bornholms Sandstensbrud med henblik på at vurdere forekomsten af markfirben og grønbroget tudse. Besigtigelserne er foretaget i perioden maj til september under egnede vejrforhold for observation af begge artsgrupper.</p> <p>Ved besigtigelser i maj og juni blev der ikke observeret firben, men flere skrånninger – særligt i bruddets nordlige og vestlige del – blev vurderet som egnede levesteder for markfirben. Skrånningerne er syd- til sydvestvendte med blottet grus og sten samt spredt vegetation, som giver gode sol- og skjulforhold.</p> <p>Ved en besigtigelsen den 4. juli 2025 blev der observeret to firben på skrånningen i bruddets nordlige del. Observationerne blev gjort under gode vejrforhold, og det kunne ikke afvises, at der var tale om markfirben. Ved den seneste besigtigelse den 12. september 2025 blev der registreret en voksen og en unge af skovfirben på skrånningen i den vestlige del af bruddet, men ingen markfirben. Det viser dog, at der findes en etableret firbensbestand i bruddet, og at områdets fysiske forhold understøtter forekomsten af firben. Ved NOVANA-besigtigelsen i 2009, hvor der blev fundet både markfirben og skovfirben, blev disse fundet på skrånningen i bruddets nordlige del.</p> <p>Luftfoto af stenbruddet. Den røde streg viser på hvilken strækning, der blev fundet firben den 4. juni 2025, som dog ikke sikkert kunne artsbestemmes. Den blå streg viser, hvor der er fundet skovfirben den 12. september 2025.</p> <p>Ved besigtigelsen den 4. juli 2025 blev søerne i bruddet undersøgt ved hjælp af ketsjning for at registrere eventuel forekomst af padder. Der blev registreret forekomst af lille vandsalamander i to mindre, lavvandede vandsamlinger i bruddets østlige og vestlige del. Der blev ikke fundet nogen padder i den største sø, mens der blev registreret grøn frø i den østlige af søerne. Hverken lille vandsalamander eller grøn frø er Bilag IV-arter. Grønbroget tudse blev ikke observeret. Grønbroget tudse er i forbindelse med NOVANA-overvågning i</p>

Hvem	Bemærkninger
	<p>sommeren 2025 hørt ved lytning (to individer) samt fanget ved ketsjning (<10 individer), og herudover er der fundet et voksent individ under en sten. Det er ifølge besigtigelsesrapporten den store sø i bruddet, som er blevet overvåget både i 2020 og i 2025, og hvor fundene er gjort. Bornholms Regionskommune har om fundet i 2009 noteret, at tudserne befandt sig i de lavvandede søer øst for den store sø.</p> <div data-bbox="405 517 1394 1122" data-label="Image"> </div> <p>Luftfoto over stenbruddet. De røde pile viser placeringen af de store søer og de små temporære vandhuller, som blev undersøgt ved besigtigelsen den 4. juli 2025.</p> <p>På baggrund af de samlede observationer vurderes det, at Bornholms Sandstensbrud rummer egnede raste- og yngleområder for markfirben og grønbroget tudse. Idet der tidligere har været registreret markfirben i bruddet, og idet Bornholms Regionskommune selv har registreret to firben, som ikke kan udelukkes at være markfirben, må det formodes, at der forekommer markfirben i bruddet. NOVANA-undersøgelserne fra 2025 viser, at grønbroget tudse stadig forekommer i området.</p> <p>De dele af bruddet, som rummer mulige levesteder for markfirben, vurderes at være skrånninger i den vestlige del af bruddet og skrånninger i den nordlige side af bruddet. Her er der som tidligere beskrevet egnede forhold, idet de er helt eller delvist sydvendte og har både egnet vegetation og blottede partier med grus og sten. Skrænterne i den østlige ende af bruddet er generelt mere bare med mindre eller ingen vegetation, og i den sydøstlige del af bruddet er skrænterne nord- og nordvestvendte og vurderes ikke at udgøre egnede levesteder. Herudover kan der i nogen grad være egnede rasteområder i kanten omkring knuseanlægget i den nordvestlige del af området, disse er dog ikke lige så egnede som ovennævnte skrånninger.</p>

Luftfoto, hvor røde streger viser de steder i bruddet, som vurderes at udgøre egnede yngle- og/eller rasteområder. Skråninger i den nordlige og vestlige side af bruddet vurderes at udgøre egnede yngle- og rasteområder. Herudover er der i nogen grad egnede rasteområder i kanten omkring knuseanlægget i den nordvestlige del af området.

Der søges om at fortsætte gravningen i den østlige ende af bruddet samt i et mindre areal i den sydvestlige ende af bruddet. Dette arbejde påvirker ikke de skråninger/områder, som vurderes egnede for markfirben, og herunder heller ikke de steder, hvor firben er blevet registreret. Generelt vil driften i bruddet fortsætte som hidtil med tilladelse til at bryde samme årlige mængde som hidtil. Markfirben vurderes ikke at opholde sig på de åbne bare flader og veje i bruddet, hvor der køres med maskiner og sker oplagring af sten, idet disse er for åbne og uden skjulesteder for markfirben.

Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at fortsat drift i bruddet som ansøgt ikke vil medføre ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for markfirben, og at det heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af arten. Tværtimod er det råstofgravningen, som har skabt de egnede forhold for markfirben.

Grønbroget tudse yngler i vandhuller, der er så bare og vegetationsløse som muligt og opsøger gerne nye søer. Uden for yngletiden lever den på land ofte på ret bare og vegetationsløse steder. Råstofgrave er generelt gode leveområder for grønbroget tudse, fordi der indimellem skabes nye, tidvise lavvandede områder.

Området opfylder flere af kriterierne nævnt ovenfor for at være et godt yngleområde for grønbroget tudse, og arten er da også fundet igen i 2025.

Råstofindvinding i bruddet vil bevirke, at mængden og udstrækningen af vand i bruddet kan variere. Ved indvinding i stenbruddet kan der være behov for at pumpe vand ud, hvorved eksisterende små vandsamlinger i bruddet kan ændre størrelse og udstrækning og eventuelt tørlægges.

Imidlertid yngler grønbroget tudse jf. ovenstående ofte i vandhuller, som ikke findes hvert år, eller som er nye. Mængden af vand varierer også med mængden af faldet regn. Da grønbroget tudse ofte yngler i nye eller temporære vandhuller, vurderes den fortsatte aktivitet i bruddet ikke at beskadige eller ødelægge området

Hvem	Bemærkninger
	<p>som muligt yngleområde for grønbroget tudse. Tværtimod kan fortsat aktivitet i bruddet bidrage til, at der midlertidigt opstår nye lavvandede små søer.</p> <p>Der sker ved den ansøgte drift ikke ændringer af forholdene for de to større søer i bruddet, idet disse er beliggende uden for graveområder. Søerne vil hermed fortsat uændret kunne udgøre yngleområder for grønbroget tudse, og der sker således ikke beskadigelse eller ødelæggelse af yngleområder, hvor grønbroget tudse er fundet. Den mindre vandsamling i den sydvestlige del af bruddet er også beliggende uden for graveområder, og ansøger har bekræftet, at der ikke vil ske nogen ændringer af forholdene her, hvorved denne vil fortsætte med at eksistere på samme måde som i dag.</p> <p>Som beskrevet tidligere, er der ansøgt om fortsat at bortlede 15.000 m³ vand årligt for at kunne indvinde råstoffer i tør tilstand, hvilket er en uændret videreførelse af praksis i forhold til den seneste råstoftilladelse og i forhold til den gældende udledningstilladelse.</p> <p>Som også beskrevet tidligere er vandindtaget, som benyttes ved oppumpning af vand, forsynet med en trådkurv/gitter, som skal forhindre padder og eventuelt andet dyreliv i at blive suget med op. Dette er i overensstemmelse med vilkår stillet i den gældende udledningstilladelse (meddelt december 2014), hvor der også bl.a. er stillet vilkår om pumpens maksimale kapacitet pr. time (60 m³ pr. time). Der er ansøgt om fortsættelse af uændret drift. Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at oppumpningen er indrettet på en måde, som ikke medfører forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af grønbroget tudse.</p> <p>Grønbroget tudse har rasteområder på land overalt, hvor de kan komme ind i uforstyrrede, tørre hulrum som bl.a. sydvendte skrænter med passende huller, stenbunker og stensætninger og forskellige typer af bygninger som bl.a. kældre, skure, udhuse, garager, værksteder, stalde mm. Bruddet vurderes at indeholde egnede rasteområder som bl.a. stenbunker og sydvendte skrænter med huller og sten. Den ansøgte drift er en fortsættelse af eksisterende drift, og de egnede forhold for grønbroget tudse på land opretholdes således. Som tidligere beskrevet påvirker den ansøgte brydning ikke skrænterne i den nordlige og vestlige side af bruddet, som er helt eller delvist sydvendte. Ifølge den opdaterede håndbog om Bilag IV-arter³ er en af truslerne mod grønbroget tudse tilgroning af råstofgrave, hvorfor råstofgrave generelt er bedst egnede som levesteder, mens der stadig indvindes i dem og før, de eventuelt gror til.</p> <p>Den ansøgte drift vurderes at bidrage til at opretholde området som et egnet rasteområde for grønbroget tudse og vurderes ikke at medføre beskadigelse eller ødelæggelse af området som rasteområde. Uden for yngletiden, hvor grønbroget tudse er på land, kommer den frem om natten for at søge føde, mens den gemmer sig om dagen. Fourageringsområder er bl.a. grusstier og veje, andre befæstede arealer og områder med bar eller sparsomt bevokset jordbund. Kørsel og drift på de åbne flader og interne veje i bruddet sker i dagtimerne, hvorfor driften ikke</p>

³ Opdatering af: Håndbog om dyrearter på Habitatdirektivets Bilag IV. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 520. 2023.

Hvem	Bemærkninger
	<p>vurderes at medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af grønbroget tudse, som måtte vandre eller fouragere her om natten.</p> <p>Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at fortsat drift i bruddet som ansøgt ikke vil medføre ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for grønbroget tudse, og at det heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af arten. Tværtimod er det råstofgravningen, som har skabt og løbende skaber de egnede forhold for grønbroget tudse.</p> <p>Flagermus kan have yngle- og rasteområder i større, ældre træer med hulheder og sprækker og i bygninger. Der er i forbindelse med den ansøgte råstofindvinding i bruddet ingen større træer eller bygninger, som bliver påvirket. Området kan udgøre et fourageringsområde for flagermus, som bl.a. kan fouragere over søer. Idet den ansøgte drift er en fortsættelse af eksisterende drift, og idet den ikke medfører ændringer af forholdene for de to større søer i bruddet, vurderes den ansøgte drift ikke at påvirke området som muligt fourageringsområde for flagermus.</p> <p>Det er på ovenstående baggrund Bornholms Regionskommunes samlede vurdering, at den ansøgte fortsatte drift i bruddet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for Bilag IV-arter, og at den heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af Bilag IV-arter.</p> <p>Rødlistearter Arter.dk, Naturdatabasen og relevante kort er gennemgået. Foruden Bilag IV-arterne er der på Arter.dk fund af en række fugle: Lille præstekrave, Stær, hættemåge, agerhøne, sanglærke, digesvaler og vibe. Det er den nuværende drift af grusgraven, som har skabt de gode forhold for de rødlistede arter.</p> <p>Digesvaler yngler i huller i skrænterne, og er sårbare i yngleperioden. Den nuværende drift tager højde for dette, og der graves derfor ikke i digesvalernes yngleperiode.</p> <p>Eftersom der søges om, at den nuværende drift vil fortsætte, er det kommunens vurdering, at den nye tilladelse ikke vil have en væsentlig påvirkning på de rødlistede arter i området.</p> <p>sårbare vådområder Området er ikke et sårbart vådområde.</p> <p>Skov Der er ikke skov på arealet eller i nærheden, som bliver påvirket.</p> <p>Dige Der er ikke diger på eller i nærheden af området, som bliver påvirket.</p> <p>Naturparker og reservater med videre Der er ikke naturparker eller reservater med videre i nærheden.</p> <p>Naturområder med fastsatte miljøkvalitetsnormer Det formodes at vandløbsmyndigheden svarer på denne, da Øle å har fastsatte miljømål i forbindelse med vandområdeplanerne 2021-2027.</p>

Hvem	Bemærkninger
Affald	Ingen bemærkninger.
PLAN	Plan har ingen bemærkninger.
Vejmyndigheden	Ingen bemærkninger.
Bornholms Museum	Da indvindingen sker i dybden, og overfladen allerede er afgravet, er der ikke nogen bemærkninger.
Støj	Da indvindingen sker i samme område som i tidligere tilladelse, skal vilkårene om støj overføres til denne tilladelse.
Støv	Jeg har et forslag i forhold til støvhåndtering. Det er den eneste bemærkning jeg har til fornyelse af tilladelsen. Jeg vil foreslå at der tilføjes et vilkår, således det bliver muligt at kræve at virksomheden iværksætter tiltag. Nedenstående forslag til vilkår er almindeligt i forbindelse med miljøgodkendelser til lignende aktiviteter der kan give anledning til støvgener: Forslag til vilkår: Tilsynsmyndigheden vurderer, om støvgenerne er væsentlige. Hvis nødvendigt imødegås støvgener med vanding af det relevante areal.
Landbrug	Jeg har ikke bemærkninger til at råstofindvindingen udvides på Fårebrovejen 10, Nexø. Men jeg vil henlede opmærksomheden på, at det er vigtigt, at efterbehandlingsplanen ikke medførte etablering af nye naturområder, som kan medføre restriktioner for eksisterende husdyrbrug i området.

6.2 MILJØVURDERINGSLOVEN

6.2.1 Screeningsafgørelsen

Projektet er opført på miljøvurderingslovens bilag 2, hvilket betyder, at Bornholms Regionskommune har foretaget en screening af projektet efter kapitel 8 i miljøvurderingsloven.

Bornholms Regionskommune har på baggrund af den gennemførte screening vurderet, at projektet ikke antages at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. lovens § 16. Der er derfor ikke krav om en miljøvurdering, og der skal derfor ikke udarbejdes en miljøkonsekvensrapport i forbindelse med ansøgningen om tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer på det ansøgte areal.

Bornholms Regionskommunes screeningsafgørelse inkl. vurdering fremgår af bilag 3.

Screeningsafgørelsen har været i høring ved berørte parter i perioden 6. januar til 6. februar 2026. Der er ikke indkommet høringssvar i perioden.

Afgørelsen om, at der ikke er pligt til at udarbejde en miljøkonsekvensrapport (tidl. VVM-redegørelse), er meddelt den 8. januar 2026 i henhold til miljøvurderingslovens § 21. Klagefristen udløb den 6. februar 2026.

Råstofindvindingstilladelsen med de stillede vilkår sikrer, at der ikke er nogen væsentlig miljøpåvirkning forbundet med indvindingen.

6.3 PARTSHØRING

Bornholms Regionskommune har foretaget en partshøring i medfør af forvaltningslovens § 19. I forbindelse med partshøringen har Bornholms Regionskommunes udkast til tilladelse samtidigt været i høring hos Bornholms Regionskommune om fastsættelse af vilkår om efterbehandling i medfør af råstoflovens § 10a.

Der er følgende myndigheder og parter i denne sag:

Navn	Grund til partsstatus	Berørt ejendoms adresse	Kontaktadresse
Bornholms Regionskommune	Berørt myndighed		nmf@brk.dk
Allan Hansen	Indvinder	Fårebrovejen 10, 3730 Nexø	
	Nabo	Fårebrovejen 1, 3730 Nexø	
	Nabo	Fårebrovejen 2, 3730 Nexø	
	Nabo	Fårebrovejen 3, 3730 Nexø	
	Nabo	Fårebrovejen 4, 3730 Nexø	
	Nabo	Fårebrovejen 6, 3730 Nexø	
	Nabo	Gadebyvejen 1, 3730 Nexø	
	Nabo	Kannikegårdsvej 52A, 3730 Nexø	
	Nabo	Rønnevej 58, 3730 Nexø	
	Nabo	Rønnevej 56, 3730 Nexø	
	Nabo	Rønnevej 54, 3730 Nexø	
	Nabo	Rønnevej 52, 3730 Nexø	
	Nabo	Rønnevej 50, 3730 Nexø	
	Nabo	Rønnevej 49, 3730 Nexø	
	Nabo	Rønnevej 47, 3730 Nexø	
	Nabo	Pederskervejen 10, 3730 Nexø	
	Nabo	Gadebyvejen 2, 3730 Nexø	
	Nabo	Gadebyvejen 1, 3730 Nexø	
Miljøstyrelsen	myndighed		mst@mst.dk
Bornholms Museum	myndighed		ark@bornholmsmuseum.dk
Naturstyrelsen	myndighed		nst@nst.dk

Navn	Grund til partsstatus	Berørt ejendoms adresse	Kontaktadresse
Slots- og Kulturstyrelsen	myndighed		post@slks.dk
SKAT	myndighed		myndighed@skat.dk
Naturstyrelsen Bornholm	lokal forening		bon@nst.dk
Danmarks Naturfredningsforening Bornholm	lokal forening		bornholm@dn.dk
Dansk Ornitologisk Forening Bornholm	lokal forening		Bornholm@dof.dk
Dansk Botanisk Forening	lokal forening		nbu@snm.ku.dk
Friluftsrådet Bornholm	lokal forening		posttilkurt@gmail.com
Bornholms Energi og Forsyning	lokal forening		beof@beof.dk

Høringen er sendt til myndigheder og parter. Høringen forløb i perioden 8. januar til 6. februar 2026 og der indkom ingen høringsvar.

7 BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES VURDERING AF SAGEN

7.1 LOVGRUNDLAG

En råstoff tilladelse skal, jf. råstoflovens § 10, stk. 1, indeholde vilkår om virksomhedens drift og om efterbehandling af arealet med henblik på at begrænse miljømæssige gener og forebygge forurening af grundvandet og jorden.

Tilladelsen kan, jf. råstoflovens § 10, stk. 2, indeholde vilkår om at råstofferne skal oparbejdes bedst muligt i forhold til deres kvalitet eller skal anvendes til bestemte formål. Jf. råstoflovens § 10, stk. 3 kan regionsrådet fastsætte yderligere vilkår for at varetage de hensyn, der er nævnt i lovens § 3.

7.2 GENNEMGANG AF HENSYN OG VURDERINGER

7.2.1 Habitatbekendtgørelsen

Før der meddeles tilladelse efter råstofloven, skal der ifølge habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1 foretages en vurdering af, om det ansøgte i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. I så fald skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte.

Der kan endvidere ikke meddeles tilladelse efter råstofloven, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyre- og plantearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV, jf. habitatbekendtgørelsens § 10.

Vurdering efter § 6 i habitatbekendtgørelsen (Natura 2000-områder):

Det nærmeste Natura2000 område er nr. 186. Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne, som ligger over 1 km nord for råstofgraven. Ansøgningen er en forlængelse af eksisterende praksis. Råstofgraven vurderes derudover kun at have en lokal påvirkning.

Grundet udpegningsgrundlagets karakter, råstofindvindingens karakter og afstanden til Natura 2000-området vurderes råstofindvindingen ikke at kunne påvirke Natura 2000-området.

Bornholms Regionskommune vurderer, at projektet ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke Natura 2000-området væsentligt, og at der derfor ikke skal udarbejdes en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkning på Natura 2000-området.

Vurdering efter § 10 i habitatbekendtgørelsen (bilag IV-arter):

Arter.dk, Naturdatabasen og relevante kort er gennemgået. I NOVANA-undersøgelser⁴ fra 2020 og 2025 er der observeret grønbroget tudse i råstofgraven, og arten er også registreret i råstofgraven af kommunen i 2009. I en NOVANA-undersøgelse fra 2009 blev der observeret både skov- og markfirben i bruddet. Skovfirben er dog ikke en bilag IV-art.

Bornholms Regionskommune har i 2025 gennemført fire besigtigelser af Bornholms Sandstensbrud med henblik på at vurdere forekomsten af markfirben og grønbroget tudse. Besigtigelserne er foretaget i perioden maj til september under egnede vejrforhold for observation af begge artsgrupper.

Ved besigtigelser i maj og juni blev der ikke observeret firben, men flere skrån timer – særligt i bruddets nordlige og vestlige del – blev vurderet som egnede levesteder for markfirben. Skrån timerne er syd- til sydvestvendte med blottet grus og sten samt spredt vegetation, som giver gode sol- og skjulforhold.

Ved en besigtigelsen den 4. juli 2025 blev der observeret to firben på skrån timeren i bruddets nordlige del. Observationerne blev gjort under gode vejrforhold, og det kunne ikke afvises, at der var tale om markfirben. Ved den seneste besigtigelse den 12. september 2025 blev der registreret en voksen og en unge af skovfirben på skrån timeren i den vestlige del af bruddet, men ingen markfirben. Det viser dog, at der findes en etableret firbensbestand i bruddet, og at områdets fysiske forhold understøtter forekomsten af firben. Ved NOVANA-besigtigelsen i 2009, hvor der blev fundet både markfirben og skovfirben, blev disse fundet på skrån timeren i bruddets nordlige del.

---

⁴ NOVANA er det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur. Det er staten ved Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, som står for at udføre undersøgelser og indsamle data under NOVANA-programmet.

Figur 5: Luftfoto af stenbruddet. Den røde streg viser på hvilken strækning, der blev fundet firben den 4. juni 2025, som dog ikke sikkert kunne artsbestemmes. Den blå streg viser, hvor der er fundet skovfirben den 12. september 2025.

Ved besigtigelsen den 4. juli 2025 blev søerne i bruddet undersøgt ved hjælp af ketsjning for at registrere eventuel forekomst af padder. Der blev registreret forekomst af lille vandsalamander i to mindre, lavvandede vandsamlinger i bruddets østlige og vestlige del. Der blev

ikke fundet nogen padder i den største sø, mens der blev registreret grøn frø i den østlige af søerne. Hverken lille vandsalamander eller grøn frø er Bilag IV-arter. Grønbroget tudse blev ikke observeret. Grønbroget tudse er i forbindelse med NOVANA-overvågning i sommeren 2025 hørt ved lytning (to individer) samt fanget ved ketsjning (<10 individer), og herudover er der fundet et voksent individ under en sten. Det er ifølge besigtigelsesrapporten den store sø i bruddet, som er blevet overvåget både i 2020 og i 2025, og hvor fundene er gjort. Bornholms Regionskommune har om fundet i 2009 noteret, at tudserne befandt sig i de lavvandede søer øst for den store sø.

Figur 6: Luftfoto over stenbruddet. De røde pile viser placeringen af de store søer og de små temporære vandhuller, som blev undersøgt ved besigtigelsen den 4. juli 2025.

På baggrund af de samlede observationer vurderes det, at Bornholms Sandstensbrud rummer egnede raste- og yngleområder for markfirben og grønbroget tudse. Idet der tidligere har været registreret markfirben i bruddet, og idet Bornholms Regionskommune selv har registreret to firben, som ikke kan udelukkes at være markfirben, må det formodes, at der

forekommer markfirben i bruddet. NOVANA-undersøgelserne fra 2025 viser, at grønbroget tudse stadig forekommer i området.

De dele af bruddet, som rummer mulige levesteder for markfirben, vurderes at være skrånninger i den vestlige del af bruddet og skrånninger i den nordlige side af bruddet. Her er der som tidligere beskrevet egnede forhold, idet de er helt eller delvist sydvendte og har både egnet vegetation og blottede partier med grus og sten. Skrænterne i den østlige ende af bruddet er generelt mere bare med mindre eller ingen vegetation, og i den sydøstlige del af bruddet er skrænterne nord- og nordvestvendte og vurderes ikke at udgøre egnede levesteder. Herudover kan der i nogen grad være egnede rasteområder i kanten omkring knuseanlægget i den nordvestlige del af området, disse er dog ikke lige så egnede som ovennævnte skrånninger.

Figur 7 Luftfoto, hvor røde streger viser de steder i bruddet, som vurderes at udgøre egnede yngle- og/eller rasteområder. Skrånninger i den nordlige og vestlige side af bruddet vurderes at udgøre egnede yngle- og rasteområder. Herudover er der i nogen grad egnede rasteområder i kanten omkring knuseanlægget i den nordvestlige del af området.

Der søges om at fortsætte gravningen i den østlige ende af bruddet samt i et mindre areal i den sydvestlige ende af bruddet. Dette arbejde påvirker ikke de skrånninger/områder, som vurderes egnede for markfirben, og herunder heller ikke de steder, hvor firben er blevet registreret. Generelt vil driften i bruddet fortsætte som hidtil med tilladelse til at bryde samme årlige mængde som hidtil. Markfirben vurderes ikke at opholde sig på de åbne bare flader og veje i bruddet, hvor der køres med maskiner og sker oplagring af sten, idet disse er for åbne og uden skjulesteder for markfirben.

Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at fortsat drift i bruddet som ansøgt ikke vil medføre ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for markfirben, og at det heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af arten. Tværtimod er det råstofgravningen, som har skabt de egnede forhold for markfirben.

Grønbroget tudse yngler i vandhuller, der er så bare og vegetationsløse som muligt og opsøger gerne nye søer. Uden for yngletiden lever den på land ofte på ret bare og vegetationsløse steder. Råstofgrave er generelt gode leveområder for grønbroget tudse, fordi der indimellem skabes nye, tidvise lavvandede områder.

Området opfylder flere af kriterierne nævnt ovenfor for at være et godt yngleområde for grønbroget tudse, og arten er da også fundet igen i 2025.

Råstofindvinding i bruddet vil bevirke, at mængden og udstrækningen af vand i bruddet kan variere. Ved indvinding i stenbruddet kan der være behov for at pumpe vand ud, hvorved eksisterende små vandsamlinger i bruddet kan ændre størrelse og udstrækning og eventuelt tørlægges.

Imidlertid yngler grønbroget tudse jf. ovenstående ofte i vandhuller, som ikke findes hvert år, eller som er nye. Mængden af vand varierer også med mængden af faldet regn. Da grønbroget tudse ofte yngler i nye eller temporære vandhuller, vurderes den fortsatte aktivitet i bruddet ikke at beskadige eller ødelægge området som muligt yngleområde for grønbroget tudse. Tværtimod kan fortsat aktivitet i bruddet bidrage til, at der midlertidigt opstår nye lavvandede små søer.

Der sker ved den ansøgte drift ikke ændringer af forholdene for de to større søer i bruddet, idet disse er beliggende uden for graveområder. Søerne vil hermed fortsat uændret kunne udgøre yngleområder for grønbroget tudse, og der sker således ikke beskadigelse eller ødelæggelse af yngleområder, hvor grønbroget tudse er fundet. Den mindre vandsamling i den sydvestlige del af bruddet er også beliggende uden for graveområder, og ansøger har bekræftet, at der ikke vil ske nogen ændringer af forholdene her, hvorved denne vil fortsætte med at eksistere på samme måde som i dag.

Som beskrevet tidligere, er der ansøgt om fortsat at bortlede 15.000 m³ vand årligt for at kunne indvinde råstoffer i tør tilstand, hvilket er en uændret videreførelse af praksis i forhold til den seneste råstoftilladelse og i forhold til den gældende udledningstilladelse.

Som også beskrevet tidligere er vandindtaget, som benyttes ved oppumpning af vand, forsynet med en trådkurv/gitter, som skal forhindre padder og eventuelt andet dyreliv i at blive suget med op. Dette er i overensstemmelse med vilkår stillet i den gældende udledningstilladelse (meddelt december 2014), hvor der også bl.a. er stillet vilkår om pumpens maksimale kapacitet pr. time (60 m³ pr. time). Der er ansøgt om fortsættelse af uændret drift. Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at oppumpningen er indrettet på en måde, som ikke medfører forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af grønbroget tudse.

Grønbroget tudse har rasteområder på land overalt, hvor de kan komme ind i uforstyrrede, tørre hulrum som bl.a. sydvendte skrænter med passende huller, stenbunker og stensætninger og forskellige typer af bygninger som bl.a. kældre, skure, udhuse, garager, værksteder, stalde mm. Bruddet vurderes at indeholde egnede rasteområder som bl.a. stenbunker og sydvendte skrænter med huller og sten. Den ansøgte drift er en fortsættelse af eksisterende drift, og de egnede forhold for grønbroget tudse på land opretholdes således. Som tidligere beskrevet påvirker den ansøgte brydning ikke skrænterne i den nordlige og vestlige side af bruddet, som er helt eller delvist sydvendte. Ifølge den opdaterede håndbog om Bilag IV-arter⁵ er en af truslerne mod grønbroget tudse tilgroning af råstofgrave, hvorfor råstofgrave generelt er bedst egnede som levesteder, mens der stadig indvindes i dem og før, de eventuelt gror til.

---

⁵ Opdatering af: Håndbog om dyrearter på Habitatdirektivets Bilag IV. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 520. 2023.

Den ansøgte drift vurderes at bidrage til at opretholde området som et egnet rasteområde for grønbroget tudse og vurderes ikke at medføre beskadigelse eller ødelæggelse af området som rasteområde. Uden for yngletiden, hvor grønbroget tudse er på land, kommer den frem om natten for at søge føde, mens den gemmer sig om dagen. Fourageringsområder er bl.a. grusstier og veje, andre befæstede arealer og områder med bar eller sparsomt bevokset jordbund. Kørsel og drift på de åbne flader og interne veje i bruddet sker i dagtimerne, hvorfor driften ikke vurderes at medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af grønbroget tudse, som måtte vandre eller fouragere her om natten.

Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at fortsat drift i bruddet som ansøgt ikke vil medføre ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for grønbroget tudse, og at det heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af arten. Tværtimod er det råstofgravningen, som har skabt og løbende skaber de egnede forhold for grønbroget tudse.

Flagermus kan have yngle- og rasteområder i større, ældre træer med hulheder og sprækker og i bygninger. Der er i forbindelse med den ansøgte råstofindvinding i bruddet ingen større træer eller bygninger, som bliver påvirket. Området kan udgøre et fourageringsområde for flagermus, som bl.a. kan fouragere over søer. Idet den ansøgte drift er en fortsættelse af eksisterende drift, og idet den ikke medfører ændringer af forholdene for de to større søer i bruddet, vurderes den ansøgte drift ikke at påvirke området som muligt fourageringsområde for flagermus.

Det er på ovenstående baggrund Bornholms Regionskommunes samlede vurdering, at den ansøgte fortsatte drift i bruddet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for Bilag IV-arter, og at den heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af Bilag IV-arter.

Samlet vurdering af forholdet til bekendtgørelsen:

Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at projektet ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke arter eller habitatområder væsentligt. Det ansøgte vil ikke ødelægge eller beskadige leve- eller voksesteder for de arter, der indgår i et udpegningsgrundlag. Det ansøgte vil endvidere efter Bornholms Regionskommunes vurdering ikke medføre beskadigelse/ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV og ikke ødelægge plantearter, som er optaget i bilaget.

7.2.2 Bornholms Regionskommunes vurdering af projektet i forhold til råstofplanen

Det ansøgte indvindingsområde ligger inden for graveområde 3.5 Gadeby Vest. Der er i Råstofplan 2016, hvor området blev udlagt, ingen konkrete forudsætninger for udlægget af graveområdet.

Bornholms Regionkommune vurderer, at indvindingen og den planlagte efterbehandling ikke er i strid med råstofplanen.

7.2.3 Bornholms Regionskommunes vurdering i forhold til kommune- og lokalplan

Det ansøgte område er ikke omfattet af kommune- eller lokalplan. Bornholms Regionskommune vurderer derfor, at området ikke er belagt med kommunale planrestriktioner, der hindrer råstofgravning.

7.2.4 Bornholms Regionskommunes vurdering af projektet i forhold til grundvandsforhold

Det ansøgte areal ligger inden for OSD. Bornholms Regionskommune har meddelt tilladelsen på baggrund af en række vilkår til sikring af grundvandet efter at indvindingen er afsluttet og efterbehandlet. Desuden har Bornholms Regionskommune stillet vilkår for opbevaring af brændstof, tankning, affaldshåndtering samt håndtering af evt. oliespild, og vurderer dermed at risikoen for forurening af grundvandet er minimal. Der gælder et generelt forbud om, at der ikke må tilføres jord til aktive eller ikke-aktive råstofgrave, jf. § 52 i jordforureningsloven.

Det drejer sig om vilkårene 28 til 33, som er stillet for at sikre, at kvaliteten af grundvandet ikke påvirkes negativt.

Vilkår 41 om pesticider og gødskning er stillet jf. retningslinjerne i råstofplanen og tinglyses på ejendommen, og Bornholms Regionskommune vurderer, at indvindingen af råstoffer, når de stillede vilkår overholdes, ikke vil påvirke grundvandet negativt hverken kvantitativt eller kvalitativt.

7.2.5 Bornholms Regionskommunes vurdering i forhold til naturbeskyttelse og landskab

§ 3-områder:

Det ansøgte areal indeholder ikke beskyttede naturområder. Bornholms Regionskommune vurderer på den baggrund, at der ikke er behov for at træffe særlige foranstaltninger i forhold til naturbeskyttelse.

7.2.6 Bornholms Regionskommunes vurdering af de miljømæssige forhold

Støj:

Ved fastsættelse af vilkår for støj i råstofgrave, er der praksis for at henføre beboelser i landområder tæt ved råstofgrave til områdetype 3 - *Blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområder* i Miljøstyrelsens støjvejledning. De fastsatte støjvilkår fremgår af afsnittet om driftsvilkår.

Det vurderes, at Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser kan overholdes med de fastsatte vilkår om aktiviteter og støjdæmpning bortset fra i kortere perioder igennem anlægsfasen, hvorfor der særskilt er stillet vilkår om dette. Det vurderes, at der ikke er behov for at begrænse tidsrum eller sætte højere grænseværdier.

Støv:

Bornholms Regionskommune har fastsat vilkår til nedbringelse af evt. støvgener. Bornholms Regionskommune vurderer, at de stillede vilkår vedrørende støv er tilstrækkelige til at sikre, at råstofindvindingen ikke medfører støvgener hos naboer omkring det ansøgte graveområde.

Samtidigt kan virksomhedens drift opretholdes inden for projektarealet uden væsentligt bebyrdende tiltag.

Trafikbelastning:

Adgangen til råstofgraven vil ske fra Fårebrovejen. Det er Bornholms Regionskommune, der som Vejmyndighed vurderer de trafikale forhold.

I miljøscreeningen vurderes det, at den ændrede trafikbelastning ikke vil give væsentlige gener for nærmeste omboende.

7.2.7 Kulturarv og andre beskyttelser

Der er ikke registreret fortidsminder, kulturarvsarealer, diger, beskyttede arealer og beskyttelseslinjer indenfor det ansøgte graveområde. Det nærmeste fortidsminde er fundet 270 meter mod nordvest.

Bornholms Museum har ingen bemærkninger da der ikke udvides arealmæssigt med kun graves i dybden.

Bornholms Regionskommune vurderer, at indvindingen ikke vil påvirke forhold af arkæologisk art.

7.2.8 Bornholms Regionskommunes vurdering af projektet i forhold til vandplanlægning

Regionsrådet skal ved administration af lov om vandplanlægning forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af miljømålene ikke forhindres.

I henhold til bekendtgørelse nr. 797 af 13/06/2023 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter § 8 skal der, før der meddeles tilladelse efter råstoflovens § 7, foretages en vurdering af, om det ansøgte kan medføre påvirkning af tilstanden og mulighed for målopfyldelse i berørte målsatte søer, vandløb, kystvande og grundvandsforekomster.

Der er nogle få grøfter indenfor det ansøgte område, samt Øle Å nord for området (se figur 8).

Den påtænkte gravning ændrer ikke fysisk på disse.

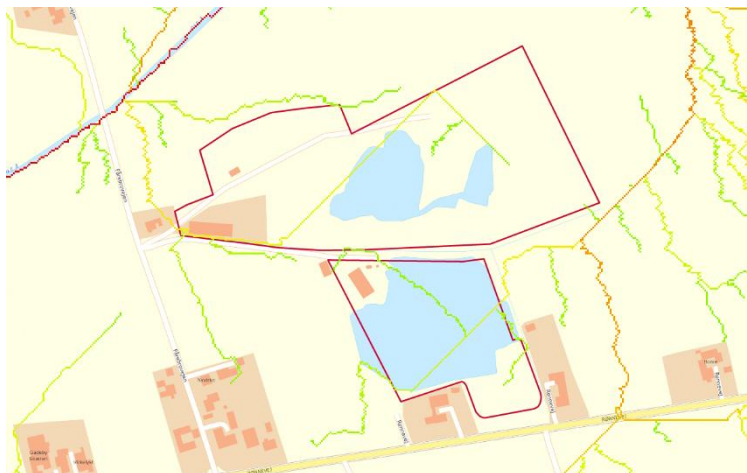
Der er givet tilladelse til at sænke grundvandsstanden ved at oppumpe vand og udlede vandet til grøften syd for graveområdet. Grøften ender blindt og har ikke direkte forbindelse til målsatte eller beskyttede vandløb.

Da forholdene omkring dette ikke ændres fra tidligere tilladelse, så er tilladelserne stadig gældende. Det gælder både tilladelse til udledning og til grundvandssænkning.

Figur 8 Blå streger viser grøfter og vandløb. Det ansøgte graveområde er den nordligste røde markering.

I forhold til overfladeafstrømning ligger graveområdet ikke i et direkte afstrømningsområde fra nabomatriklerne, så påvirkningen her vil være begrænset, og vil i hvert fald ikke betyde, at de bliver mere vandlidende.

Figur 9 strømningsvejen omkring bruddet.

Det vurderes at råstofindvinding i graveområdet ikke medfører påvirkning af grundvandsstanden eller grundvandsstrømningen, som kan medføre en beskadigelse af terrestriske økosystemer, der er afhængige af grundvandsforekomsterne eller medføre indtrængning af saltvand. Indvinding af råstoffer på arealet vurderes derfor ikke at påvirke tilstanden af eller mulighed for opfyldelse af miljømål for områdets målsatte grundvandsforekomster.

7.2.9 Bornholms Regionskommunes vurdering af grave- og efterbehandlingsplanen

Formålet med graveplanen og efterbehandlingsplanen er, at naboer og andre i området berøres mindst muligt, og at det åbne gravefelt påvirkning af fx den landskabelige oplevelse under indvindingen begrænses mest muligt. Derudover er det formålet at få en optimal og hensigtsmæssig udnyttelse af ressourcen, samt at der tages de nødvendige landskabelige samt natur- og miljømæssige hensyn.

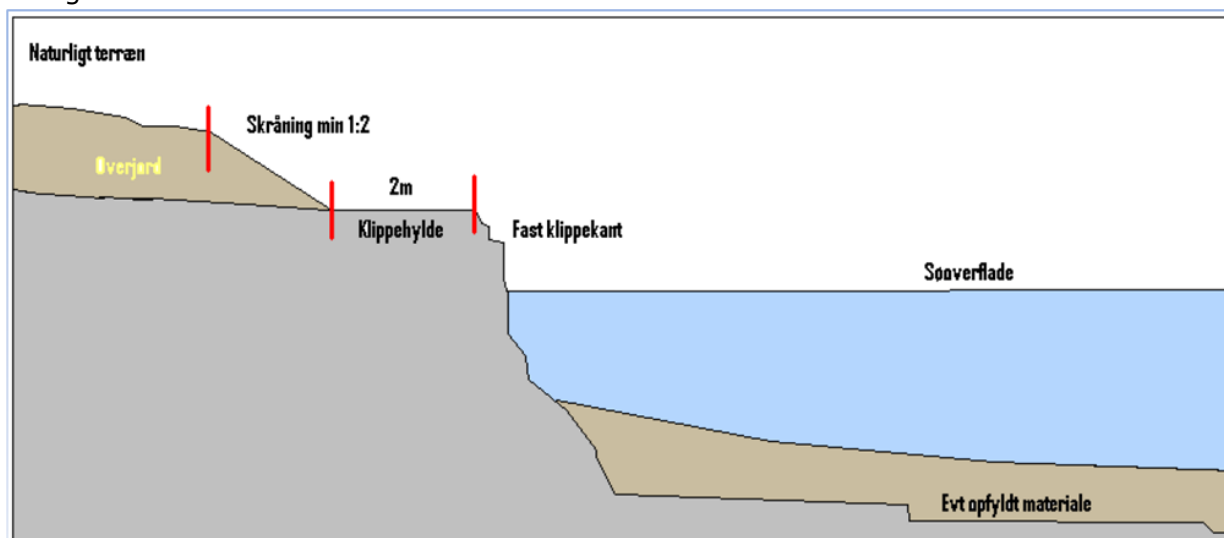
Via graveplanen og efterbehandlingsplanen vil Bornholms Regionskommune sikre, at det åbne gravefelt begrænses mest muligt såvel arealmæssigt som tidsmæssigt. Derudover vil Bornholms Regionskommune med sine almindelige tilsyn med indvindingen være opmærksom på, om graveplanen følges, eller om der er behov for justeringer.

Grave- og efterbehandlingsplanerne er vedlagt som bilag. Af planerne fremgår det at der skal efterbehandles til natur med en sø midt i bruddet. Det tilstræbes at der efterlades så brede sandstensflader som muligt, men da sænkningen af grundvandet ophører sammen med indvindingen, vil vandstanden naturligt stige i bruddet.

Planerne har jf. råstoflovens § 10a været i høring hos Bornholms Regionskommune, som har bemærket at den lever op til de krav og overvejelser der er diskuteret med indvinder.

Bornholms Regionskommune har foretaget en hensynsafvejning efter råstofloven og stillet de relevante vilkår, der sikrer, at efterbehandlingen varetager de interesser, der skal tages i henhold til råstoflovens § 3. Vilkårene er stillet jf. lovens § 10. Det har været vigtigt at de geologiske interesser tilgodeses i videst muligt omfang, ved at blotte så store flader som

muligt.

Figur 10 Principsnit som illustrerer skråningsanlæg m.v. i det efterbehandlede område.

7.2.10 Hensynet til råstofressourcens udnyttelse

Ressourcens størrelse:

Der er søgt om råstofindvinding på ca. 4 ha stort areal. Den ansøgte gravedybde er ca. 6-8 meter under terræn, og ned til kote 40,5 meter. Terræn ligger i kote 48,5 meter. Der forventes en forekomst af overjord på ca. 0,5-1 meter. Der kan forventes en samlet ressource på ca. 100.000 m³ indenfor det ønskede graveområde.

Ressourcens kvalitet:

Kvaliteten af ressourcen i Bornholms Sandstensbrud er særligt god. Det er et ud af to tilbageværende sandstensbrud på øen, og det er fra dette brud at der udtages større og tykkere plader til reovering af gamle bygninger, samt fliser, gravsten, bordplade mm.

7.2.11 Bornholms Regionskommunes samlede vurdering

Bornholms Regionskommune har foretaget en afvejning af de hensyn, der er oplyst i råstoflovens § 3 og vurderer samlet, at det ansøgte under overholdelse af de vilkår, der er fastsat i tilladelsen kan gennemføres uden væsentlige gener eller miljømæssige konsekvenser for mennesker, natur og omgivelserne. Bornholms Regionskommune vurderer endvidere, at indvindingen ikke er i strid med de planmæssige interesser, der gælder for området.

På den baggrund vurderer Bornholms Regionskommune, at der kan meddeles tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding.

8 KLAGEVEJLEDNING OG UNDERRETNING

8.1 KLAGEVEJLEDNING

Bornholms Regionskommunes afgørelse om tilladelse til råstofindvinding inkl. vurdering efter habitatbekendtgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klageberettigede er: Adressaten for afgørelsen, offentlige myndigheder, en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker, lokale foreninger og organisationer, som

har en væsentlig interesse i afgørelsen, landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser og enhver med individuel væsentlig interesse i afgørelsen.

Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet skal indsendes elektronisk via klageportalen, som man finder et link til på forsiden af [Nævnenes Hus](#), hvor man logger ind med f.eks. MIT-ID.

Klagen videresendes gennem klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i klageportalen.

For behandling af klagen skal der betales et gebyr. Privatpersoner skal betale et gebyr på 900 kr. Virksomheder og organisationer skal betale et gebyr på 1.800 kr. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen. Gebyret tilbagebetales, hvis klager får helt eller delvis medhold i klagen.

En evt. klage skal være tilgængelig for Bornholms Regionskommune i klageportalen senest den 9. marts 2026 kl. 23.59. (her indsættes dato for afgørelsen (den dag, afgørelsen er offentliggjort på hjemmesiden) plus 4 hele uger. Dvs. hvis afgørelsen meddeles den 1. oktober kl. 15:30, så skal klagen være indgivet senest den 29. oktober kl. 23.59. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag forlænges fristen til og med næste hverdag)

Ansøger får besked, hvis der klages over afgørelsen.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Klage i henhold til råstofloven har opsættende virkning, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette jf. råstoflovens § 43 ske inden 6 måneder fra offentliggørelsen af afgørelsen.

8.2 UNDERRETNING OM AFGØRELSEN

De nedenfor nævnte er orienteret særskilt om afgørelsen.

8.2.1 Myndigheder

mst@mst.dk

Kommunen – overfladevand, grundvand, beskyttet natur

Museet – ark@bornholmstmuseum.dk

Naturstyrelsen, nst@nst.dk

Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk

SKAT, myndighed@skat.dk

8.2.2 Parter (til de samme som der er sendt partshøring til)

Matrikel ejere

Indvinder

Naboer inden for 300 m. fra det ansøgte område.

8.2.3 Foreninger og organisationer (klageberettigede)

Naturstyrelsen Bornholm bon@nst.dk

Danmarks Naturfredningsforening Bornholm bornholm@dn.dk

Dansk Ornitologisk Forening Bornholm Bornholm@dof.dk

Dansk Botanisk Forening nbu@snm.ku.dk

Friluftsrådet Bornholm posttilkurt@gmail.com

Bornholms Energi og Forsyning beof@beof.dk

Med venlig hilsen
Rikke Jørgensen
Geolog ved Center for Miljø, Plan og Kultur

9 BILAG

Følgende bilag er vedlagt tilladelsen:

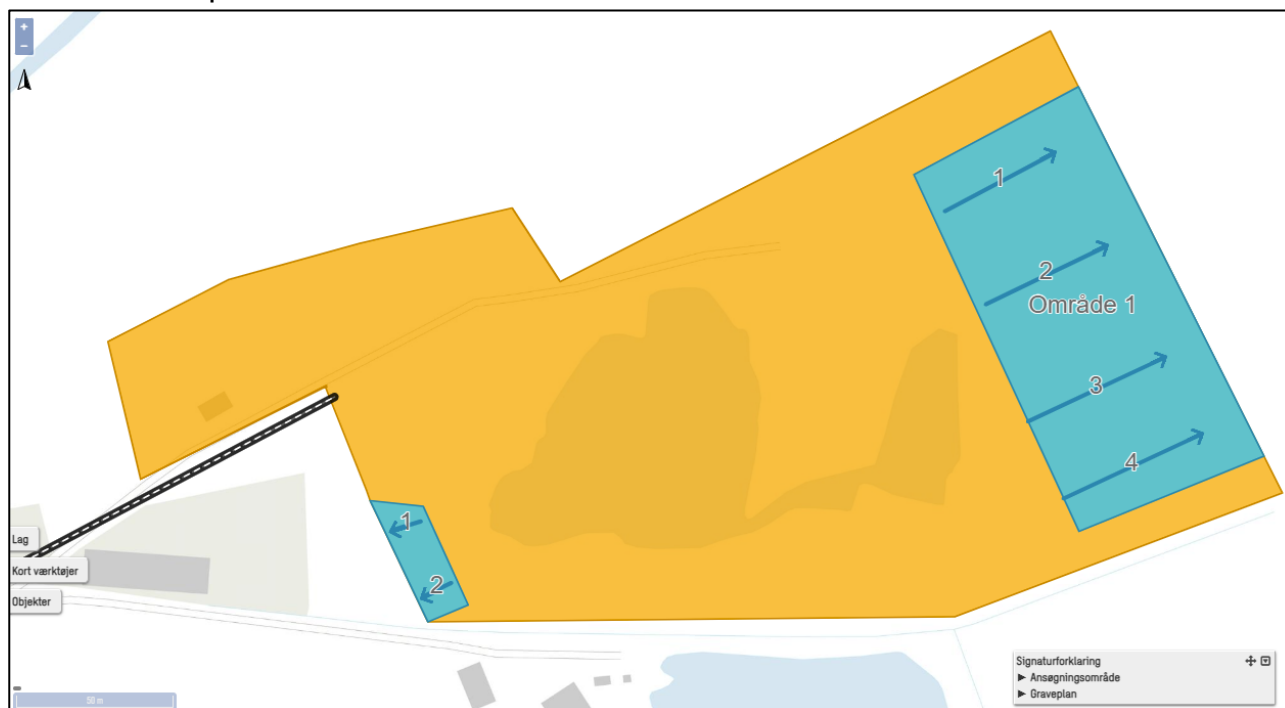
1. Oversigtskort 1:2.000
2. Graveplan og Efterbehandlingsplan
3. Screeningsafgørelse inkl. VVM-skema
4. Tilladelse til oppumpning af vand fra råstofgrav
5. Tilladelse til afledning af vand

9.1 OVERSIGTSKORT 1:2500

9.2 GRAVEPLAN OG EFTERBEHANDLINGSPLAN

9.2.1 Graveplan

9.2.2 Efterbehandlingsplan for Bornholms sandstensbrud

Overordnet

De geologiske interesser tilgodeses i videst muligt omfang, ved at efterlade blottede lagflader og profiler, som udviser flest muligt af de sedimentære strukturer, farvevariationer o. lign. som er karakteristiske for Nexø Sandstenen. Det tilstræbes at efterlade så brede sandstensflader som det er muligt.

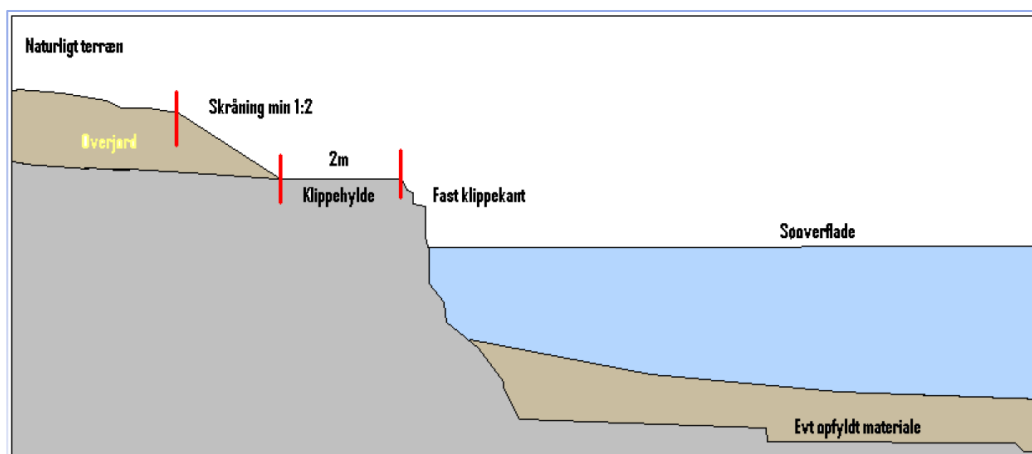
Da vandstanden i søen, efter endt indvinding og efter at pumpningen ophører, forventes at komme til at ligge ganske højt i terrænet, skal dette indtænkes fra starten. Den endelige vandstand afhænger af flere faktorer, som ikke kendes eller kan forudses præcist. Da sandstenen er forholdsvis porøs, må det dog forventes at vandspejlet i den kommende stenbrudssø kommer til at ligge tæt på koten for vandspejlet i de nærmeste omkringliggende søer. De to nærmeste søer ligger i en omtrentlig afstand af hhv. 170 m. øst for og 320 m. syd for det ansøgte område. Vandspejlet i disse søer ligger i kote 46 – 47. På luftfotos af nabostenbruddet på Fårebrovejen 8 fra 2010 (hvor der ikke blev pumpet fra bruddet) ligger vandspejlet i stenbrudssøen omkring kote 44. Da grundvandspotentialekort tillige viser en stigning i grundvandsspejlet i nord-nordvestlig retning, er der grund til at antage, at det fremtidige vandspejl for stenbrudssøen i Bornholms Sandstensbrud som et minimum kommer til at ligge i kote 44, men nok snare noget højere. Her i er der ikke indregnet en eventuel klimabetinget grundvandsændring. I det efterfølgende er der antaget en fremtidig vandstand, efter at pumperne er stoppet, på omkring kote 45.

Muld kan, under omdannelsen, medføre forurening af grundvandet, hvis det deponeres under grundvandsspejlet eller tildækkes af andre jordarter. Da søernes kommende vandspejl

forventes at komme til at ligge relativt højt, skal al afrømmet muld fjernes fra bruddet, for at sikre grundvandsinteresserne i området.

Principper for efterbehandlingen af stenbruddet:

- Senest 1 år efter indvindingens ophør vil arealet være efterbehandlet til naturområde og rekreative formål, det vil sige en sø med sandstensbredder omkranset af terræn med naturlige højdekurver.
- Afgrænsning af stenbruddet imod tilgrænsende arealer vil i videst muligt omfang efterlades med synlige brudflader (se nedenstående beskrivelse)
- Bruddets kanter vil stå tilbage med afrømmede skarpe overkanter ned til fast klippe hvor det kan lade sig gøre.
- Overjords- og muld-depoter fjernes ned til oprindeligt terræn.
- Overskydende materiale af ros og ren jord uden muld fyldes ned i bruddet under kommende vandoverflade, således at det er dækket af mindst 2 m. vand.
- Muld, overjord med muldindhold samt yderligere overskydende materiale fjernes fra bruddet.
- Skrænter i jord etableres med en hældning på 1:2 hvorefter der efterlades en blotlagt sandstensflade af størst mulig bredde (vist som klippehylde på principsnit på Figur 1).
- Bevaringsværdige profiler og lagflader bevares fritlagte.
- Der vil ikke blive anvendt gødning eller pesticider på de efterbehandlede arealer.

Figur 3 Principsnit som illustrerer skråningsanlæg m.v. i det efterbehandlede område.

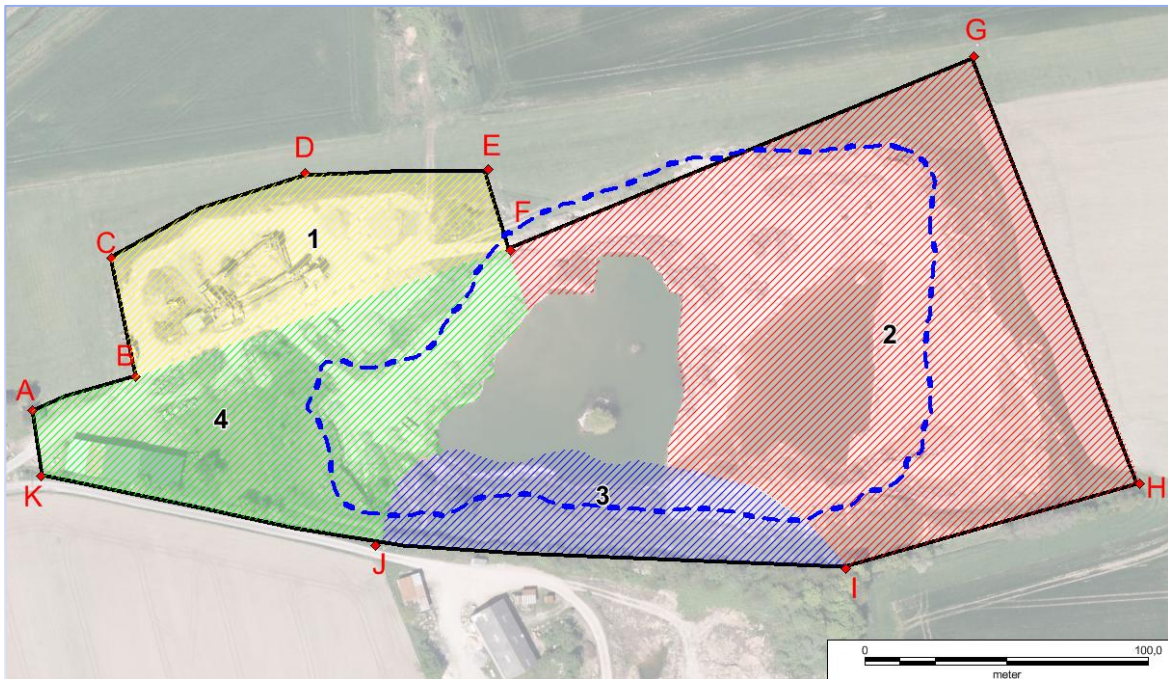
Alle bygninger, installationer, knuseanlæg maskiner og tekniske anlæg mm fjernes fra området.

Sandstensflader efterlades synlige hvor det er muligt.

Nedenstående beskrivelse, skal opfattes som generelle principper der i videst muligt omfang følges ved arbejdet med efterbehandlingen. I det omfang det er muligt tilstræbes det at efterlade så stor en del af flader og profiler rene og uden jord og vegetation. Nedenstående er altså en beskrivelse af en "minimumsløsning" i forhold til dette.

Beskrivelse af delområder

Afgrænsningen imod det omgivende terræn er herunder inddelt i delområder, som beskrives i det efterfølgende.

Figur 4 Situations plan med delområder, strækningsmarkering samt angivelse af forventet vandspejl af kommende sø (kote 45).

Delområde 1

Her etableres en jævn overgang mellem omliggende terræn og brud. På størstedelen af delområdet er der tidligere sket opfyldning med stenmel og ros. Knusnings- og sorteringsanlægget samt lagerbunker m.v. fjernes og området jævnes ud, så det har en jævn overflade med stigning mod nord.

Der er indenfor delområdet registreret en jordforurening, kortlagt på V2-niveau (se Figur 3). Al jord herfra vil blive fjernet fra bruddet og deponeret på Bofa, med mindre det dokumenteres ved analyser at jorden er helt ren.

Figur 5 V2-kortlagt jordforurening indtegnet som lys rød firkant nær knusnings- og sorteringsanlæg.

Delområde 2

Hele strækningen mod terræn efterlades med blottede brudflader, og overjorden over sandstenen, mod terræn forbliver urørt, således at der her ved selvsåning vil dannes en vegetation, der er karakteristisk for mager/tør bund. Overjord bør efterlades med skrænthældning 1:2 over en sandstensflade af størst mulig bredde, efterlades urørt. Delstrækninger, hvor der evt. ikke har været brudt sandsten udjævnes, så der skabes en jævn overgang til det omgivende terræn.

Delområde 3

Der er mod terræn tidligere udjævnet stenaffald og lerjord, blandet med stenmel. Dette forbliver urørt. I det omfang det viser sig muligt, vil flader mod sø henstå med urørte brudflader. Sandstensfladerne mellem skråning og sø vil i videst muligt omfang efterlades rene

og fri for jord og vegetation. Der vil ikke blive brudt nærmere grøften mod syd, end at det kan sikres at der ikke sker gennembrud af vandet fra grøften ved kraftige nedbørsmængder.

Delområde 4

Skråningen tilpasses omgivende terræn, ved anvendelse af råjord uden muldindhold. Såfremt denne del af det tilladte brydningsområde kommer til at indgå i den egentlige brydning, vil flader og profiler blive efterladt rene og uden jord, således at vegetation begrænses mest muligt og sandstenen kan iagttages både i profiler og lagflader.

Bygninger og andre anlæg fjernes. Og der udjævnes med overjord ind til den blå markerede grænse

9.3 SCREENING FOR MILJØVURDERINGSPLIGT INKL. BILAG

Afgørelse: Ikke miljøvurderingspligt for indvinding af Nexø sandsten i Bornholms Sandstensbrud.

Bornholms Regionskommune har den 22. oktober 2024 modtaget en ansøgning med tilhørende bilag om indvinding af Nexø sandsten på matr.nr. 47aa, 4g, 4i og 4u Bodilsker.

Afgørelse

Bornholms Regionskommune har vurderet, at projektet ikke vil resultere i væsentlige miljøpåvirkninger og derfor ikke er omfattet af krav om miljøvurdering og tilladelse. Afgørelsen er truffet i henhold til miljøvurderingsloven⁶ § 21, stk. 1.

I afgørelsen er der lagt vægt på følgende forhold:

- At graveområdet ligger indenfor et i råstofplanen udpeget råstofindvindingsområde
- At projektet ikke strider mod den planlægningsmæssige anvendelse af området
- At projektet ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder eller potentielle leveområder for Bilag IV-arter
- At projektet ikke forringer eller forhindrer målopfyldelsen i vandrammedirektivet for overfladevand eller grundvand
- At der samlet set ikke vurderes at være væsentlige miljøpåvirkninger af projektet

Denne afgørelse bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden for tre år, efter at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år jf. miljøvurderingslovens § 39.

Screeningsafgørelsen er ikke en tilladelse, men alene en afgørelse om at projektet ikke skal gennem en miljøvurderingsproces. Bygherre skal derfor sørge for, at de nødvendige tilladelser

---

⁶ LBK nr. 4 af 3/1/2023: Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)

og dispensationer efter anden lovgivning er indhentet før projektets anlægsarbejde igangsættes.

Screeningen er gennemført med udgangspunkt i det projekt, som ansøger har oplyst og på baggrund af de miljømæssige forudsætninger, der er gældende på screeningstidspunktet. Hvis projektet ændres i forhold til forudsætningerne, skal ansøger anmelde de påtænkte ændringer til kommunen, så kommunen kan vurdere, om ændringen udløser krav om miljøvurdering.

Sagens oplysninger

Ansøgningen er indsendt i henhold til miljøvurderingslovens § 19, hvoraf det fremgår, at bygherre før etablering, udvidelse eller ændring af projekter omfattet af lovens bilag 2 skal indgive en skriftlig ansøgning til den myndighed, der skal behandle ansøgningen.

Projektet er omfattet af miljøvurderingsloven, bilag 2, punkt 2 pkt. 2a - Råstofindvinding fra åbne brud samt tørvegravning. Regionskommunen er myndighed.

Ved en screening foretager kommunen en vurdering efter kriterierne i miljøvurderingslovens bilag 6 af, om projektet må antages at kunne medføre en væsentlig påvirkning på miljøet og dermed er omfattet af krav om miljøvurdering og tilladelse (tidligere betegnet VVM-pligt).

Bornholms Regionskommune har gennemført en screening efter kriterierne i miljøvurderingslovens bilag 6. Screeningen fremgår af screeningsskema, vedlagt som bilag 1. Bygherres ansøgning er vedlagt som bilag 2, mens relevante kortbilag fremgår af bilag 3.

Projektbeskrivelse

Der er ansøgt om indvinding af sandsten på et ca. 4 ha stort område. Dette område er udlagt til råstofindvindingsområde i den gældende Råstofplan 2016. Forekomsten af Nexø sandsten findes flere steder på sydøst Bornholm men der er kun to aktive brud – Begge liggende i graveområde Gadeby Vest. Brydningen af Nexø sandstenen startede i 1770 i Frederiks Stenbrud, og i dag er Bornholms Sandstensbrud det eneste i Danmark der kan levere Nexø sandsten til renovering af Slots- og Kulturstyrelsens bygninger og anses derfor at være særligt vigtig.

Da det er en fortsættelse af eksisterende brydning, har området – der tidligere har været landbrugsjord – allerede karakter af indvindingsområde. Der vil ikke blive gravet under grundvandsniveau som ligger i ca. 6,5 meters dybde.

Der vil blive efterbehandlet til natur så de geologiske interesser tilgodeses i videst muligt omfang, ved at efterlade blottede lagflader og profiler, som udviser flest mulige af de sedimentære strukturer, farvevariationer o. lign. som er karakteristiske for Nexø Sandstenen. Det tilstræbes at efterlade så brede sandstensflader som det er muligt.

Der søges tillige om tilladelse efter vandbeskyttelseslovens § 26 til udledning af oppumpet overfladevand/grundvand.

Projektet gennemføres af Bornholm mørtel og transport. Arealet ejes af Allan Hansen.

Projektets miljøpåvirkninger

Bornholms Regionskommune har screenet projektet efter kriterierne på bilag 6 til miljøvurderingsloven, se vedlagte screeningskema. Herunder beskrives de væsentligste emner.

Natura 2000

Projektområdet er ikke beliggende i et Natura 2000-område. Det nærmeste Natura 2000-område ligger over 1 km nord for råstofgraven. Projektet påvirker ikke Natura 2000-området. Det er således vurderet i henhold til § 6 i habitatbekendtgørelsen⁷ at projektet ikke kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt.

Bilag IV-arter

På baggrund af observationer vurderes det, at Bornholms Sandstensbrud rummer egnede raste- og yngleområder for markfirben og grønbroget tudse. Idet der tidligere har været registreret markfirben i bruddet, og idet Bornholms Regionskommune selv har registreret to firben, som ikke kan udelukkes at være markfirben, må det formodes, at der forekommer markfirben i bruddet. NOVANA-undersøgelserne fra 2025 viser, at grønbroget tudse stadig forekommer i området.

Der søges om at fortsætte gravningen i den østlige ende af bruddet samt i et mindre areal i den sydvestlige ende af bruddet. Dette arbejde påvirker ikke de skråninger/områder, som vurderes egnede for markfirben, og herunder heller ikke de steder, hvor firben er blevet registreret. Generelt vil driften i bruddet fortsætte som hidtil med tilladelse til at bryde samme årlige mængde som hidtil. Markfirben vurderes ikke at opholde sig på de åbne bare flader og veje i bruddet, hvor der køres med maskiner og sker oplagring af sten, idet disse er for åbne og uden skjulesteder for markfirben.

Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at fortsat drift i bruddet som ansøgt ikke vil medføre ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for markfirben, og at det heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af arten. Tværtimod er det råstofgravningen, som har skabt de egnede forhold for markfirben.

Den ansøgte drift vurderes at bidrage til at opretholde området som et egnet rasteområde for grønbroget tudse og vurderes ikke at medføre beskadigelse eller ødelæggelse af området som rasteområde. Uden for yngletiden, hvor grønbroget tudse er på land, kommer den frem om natten for at søge føde, mens den gemmer sig om dagen. Fourageringsområder er bl.a. grusstier og veje, andre befæstede arealer og områder med bar eller sparsomt bevokset jordbund. Kørsel og drift på de åbne flader og interne veje i bruddet sker i dagtimerne, hvorfor driften ikke vurderes at medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af grønbroget tudse, som måtte vandre eller fouragere her om natten.

Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at fortsat drift i bruddet som ansøgt ikke vil medføre ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for grønbroget tudse, og at det heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer

---

⁷ BKG nr. 1595 af 06/12/2018: Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

af arten. Tværtimod er det råstofgravningen, som har skabt og løbende skaber de egnede forhold for grønbroget tudse.

Vandrammedirektivet

Der er i 2014 givet en tidsubestemt tilladelse til at aflede rent overfladevand til grøft. Denne tager stilling til lokal grundvandssænkning og sikring af dyr i bruddet.

Da denne aktivitet har stået på længe og at der ikke er nogen dokumenteret negativ effekt, vurderes det at påvirkningen ikke er væsentlig og at den ikke vil forhindre eller forringe målopfyldelsen i vandrammedirektivet i forhold til overfladevand. Samtidig er der lavet en omfattende grundvandsteknisk redegørelse. Her var konklusionen at påvirkningen af grundvandet er meget lokal omkring bruddet, og der ville ikke være påvirkninger af drikkevand eller overfladevand.

Projektet medfører ingen nedsivning til grundvand. Projektet vurderes derfor ikke at forhindre eller forringe målopfyldelsen i vandrammedirektivet i forhold til grundvand.

Samlet er det Bornholms Regionskommunes vurdering, at projektet ikke vil resultere i væsentlige miljøpåvirkninger.

Høring

Ansøgningskema og ansøgningsmateriale har været i høring hos berørte myndigheder fra 28. november til 12. december 2024. Bornholms Regionskommune har vurderet, at de berørte myndigheder er kommunen selv samt Bornholms Museum. Høringssvar er indarbejdet i screeningskema i bilag 1.

Offentliggørelse

Screeningsafgørelsen og det tilhørende screeningskema samt ansøgningskema og kort meddeles til sagens parter og offentliggøres samtidig på Bornholms Regionskommunes hjemmeside www.brk.dk den 9. februar 2026.

Klagevejledning

Afgørelsen om ikke miljøvurderingspligt kan påklages for så vidt angår retlige spørgsmål, jf. miljøvurderingsloven § 49, stk. 1. Miljø- og Fødevareklagenævnet er klageinstans.

Det kan være svært at afgøre, om der er tale om et retligt spørgsmål. I korthed kan siges, at retlige spørgsmål drejer sig om, hvorvidt reglerne i miljøvurderingsloven er overholdt.

Klageberettiget er miljøministeren og enhver med retlig interesse i afgørelsen samt landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet inden 4 uger fra afgørelsen er offentliggjort. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

Klagefristen er den **9. marts 2026**.

Du klager via Klageportalen, som du kan finde link til på forsiden af klagenævnenes hjemmeside www.naevneneshus.dk. Du logger på som på øvrige offentlige systemer, typisk med MitID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på 900 kr. For offentlige myndigheder, foreninger og organisationer er gebyret på 1.800 kr. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

I Klageportalen sendes din klage automatisk først til Bornholms Regionskommune. Hvis Bornholms Regionskommune fastholder afgørelsen, sender Bornholms Regionskommune klagen videre til behandling i Miljø- og Fødevarerklagenævnet via Klageportalen. Du får besked om videresendelsen.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning herom til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet kan bestemme om en klage efter miljøvurderingslovens § 49, stk. 1 skal have opsættende virkning.

Du kan læse mere om gebyrordning og klage på [Nævnenes Hus](#).

Hvis sagen ønskes indbragt for domstolene, skal det ske inden for 6 måneder fra modtagelsen af afgørelsen.

Bilag 1 - Skema til brug for screening (VVM-pligt)

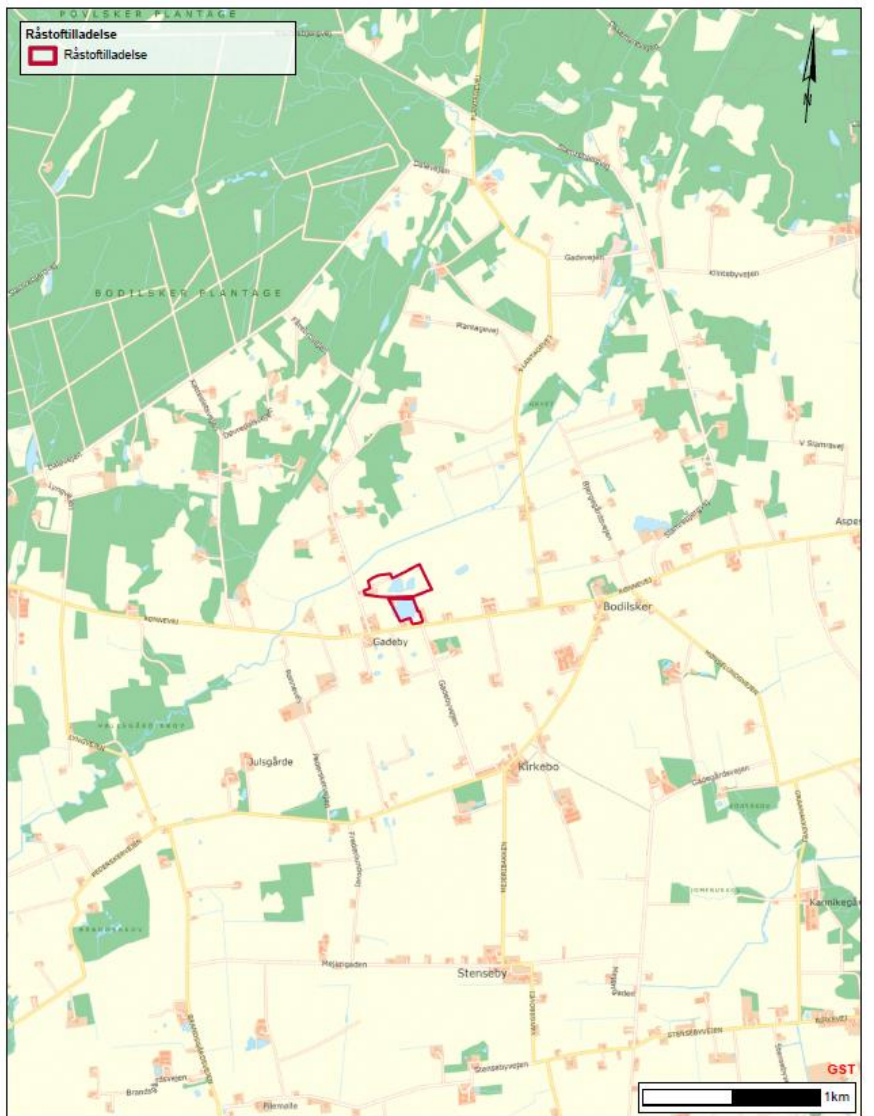
Dato: 8. januar 2026

Sagsbehandler: Rikke Jørgensen

Kvalitetssikring: Simon Munk

Myndighed Screening for miljøvurderingspligt Basis oplysninger	Bornholms Regionskommune
Projektbeskrivelse – jf. ansøgningen:	<p>Der er ansøgt om indvinding af sandsten på et ca. 4 ha stort område. Dette område er udlagt til råstofindvindingsområde i den gældende Råstofplan 2016. Forekomsten af Nexø sandsten findes flere steder på sydøst Bornholm men der er kun to aktive brud – Begge liggende i graveområde Gadeby Vest. Brydningen af Nexø sandstenen startede i 1770 i Frederiks Stenbrud, og i dag er Bornholms Sandstensbrud det eneste i Danmark der kan levere Nexø sandsten til reovering af Slots- og Kulturstyrelsens bygninger og anses derfor at være særligt vigtig. Da det er en fortsættelse af eksisterende brydning, har området – der tidligere har været landbrugsjord – allerede karakter af indvindingsområde. Der vil ikke blive gravet under grundvandsniveau som ligger i ca. 6,5 meters dybde.</p> <p>Der vil blive efterbehandlet til natur så de geologiske interesser tilgodeses i videst muligt omfang, ved at efterlade blottede lagflader og profiler, som udviser flest mulige af de sedimentære strukturer, farvevariationer o. lign. som er karakteristiske for Nexø Sandstenen. Det tilstræbes at efterlade så brede sandstensflader som det er muligt.</p> <p>Der søges tillige om tilladelse til udledning af oppumpet overfladevand/grundvand.</p>
Navn og adresse på bygherre	Bornholm mørtel og transport v/Allan Hansen Skolekrogen 6, 3740 Svaneke
Bygherres kontaktperson og telefonnr.	Allan Hansen Tlf.: 21 24 20 61 e-mail: bornholmssandsten@gmail.com
Projektets placering - adresse, matr.nr. og ejerlav	Dele af matrikelnumrene 4g, 4u, 4i, samt 47aa Bodilsker, beliggende ved Fårebrovejen 10, Bodilsker, 3730 Nexø, Bornholms Regionskommune.
Ejer af projektområde (navn og adresse)	Samme som bygherre.
Projektet berører følgende kommuner	Bornholms Regionskommune

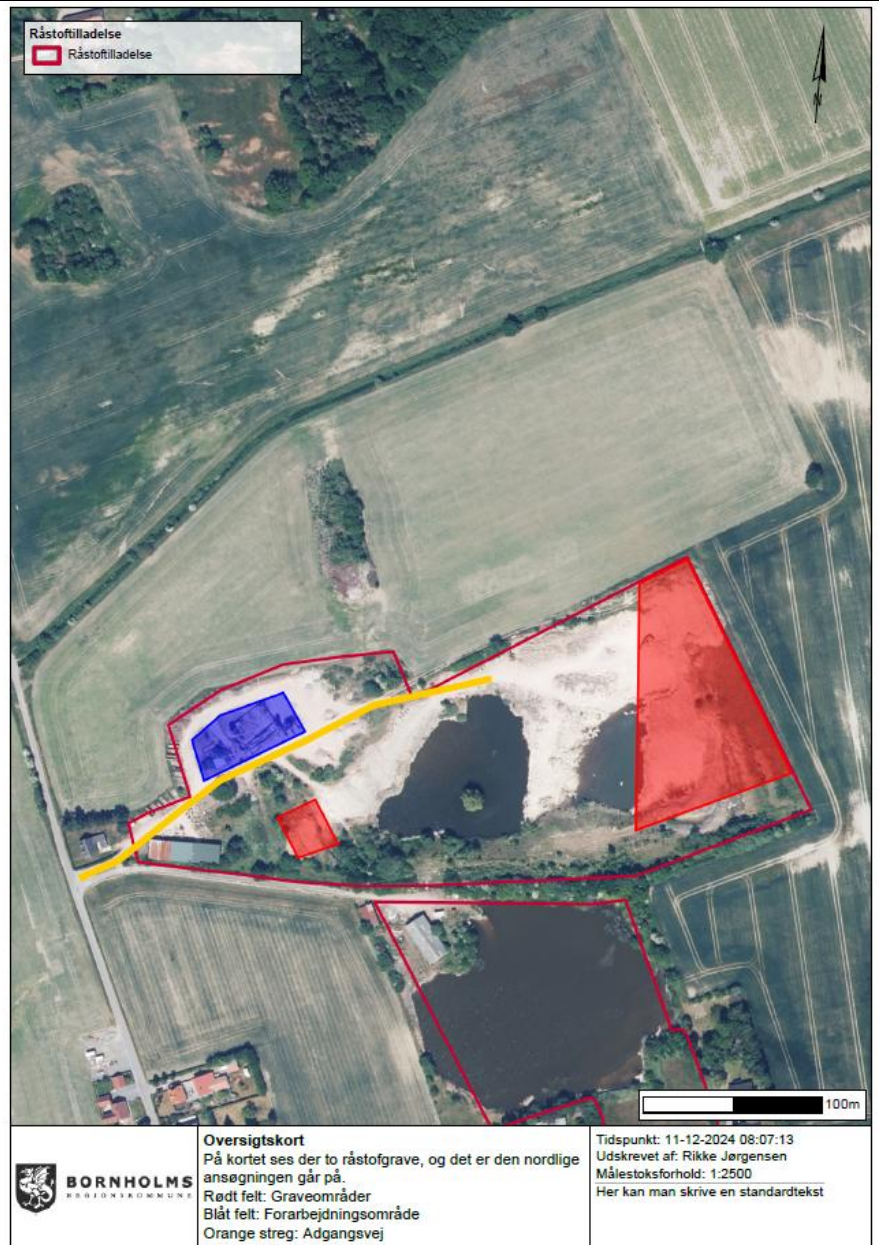
Oversigtskort i målestok eks.
1:25.000

Oversigtskort
På kortet ses der to råstofgrave, og det er den nordlige
ansøgningen går på.

Tidspunkt: 11-12-2024 07:58:05
Udskrevet af: Rikke Jørgensen
Målestoksforhold: 1:25000
Her kan man skrive en standardtekst

Kortbilag over projekt i målestok
1:2500

Forholdet til miljøvurderingsloven⁸

Hvilke(t) bilagspunkt(er) er projektet omfattet af?

Projektet er omfattet af bilag 2 pkt. 2a - Råstofindvinding fra åbne brud samt tørvegravning.

Projektets omfang

1. Projektets areal og volumen (nye og samlede)

Bebyggede areal i m²: 0

⁸ LBK nr. 4 af 03/01/2023: Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)

<p>Befæstede areal i m²: 0</p> <p>Arealbehovet i ha eller m²: 4,0 ha</p> <p>Bygningsmasse i m³: 0</p> <p>Maksimal bygningshøjde i m: 0</p> <p>Grundvandssænkning i m: 5</p>	
<p>2. Beskrivelse af eventuelle nedrivningsarbejder, fældning af træer, fjernelse af stenbunker, terrænregulering m.v.</p>	<p>Der skal ikke ske nedrivning.</p>
<p>3. Projektets forbrug og behov for bortskaffelse i anlægsfasen</p> <p>Råstoffer - type og mængde:</p> <p>Vandmængde:</p> <p>Affaldstype og mængder:</p> <p>Spildevand til renselanlæg:</p> <p>Spildevand med direkte udledning til vandløb, søer, hav:</p> <p>Håndtering af regnvand:</p> <p>Anlægsfasen (længde og årstid):</p>	<p>Der er ikke nogen anlægsfase da indvindingen sker i et allerede etableret brud.</p>
<p>4. Projektets kapacitet for så vidt angår flow og opbevaring af råstof/produkt i driftsfasen</p> <p>Råstoffer – type og mængde:</p> <p>Mellemprodukter – type og mængde:</p> <p>Færdigvarer – type og mængde:</p> <p>Vandmængde:</p>	<p>Der bliver indvundet og forarbejdet på bestilling, og der vil derfor være en meget lille mængde materiale i bruddet. Materialet opbevares i en allerede etableret hal på matriklen, men uden for graveområdet.</p> <p>Der er søgt om at indvinde op til 6.000 m³ årligt.</p>
<p>5. Affaldstype og årlige mængder i driftsfasen</p> <p>Farligt affald:</p> <p>Andet affald:</p> <p>Spildevand til rensning:</p>	<p>Ca. 100 liter olieprodukter</p>

Spildevand med direkte udledning til vandløb, søer, hav: Håndtering af regnvand:	For at holde bruddet tørt, vurderes det, at der årligt skal bortledes ca. 15.000 m ³ vand. Vandet opstår dels som nedbør direkte i bruddet, dels som tilstrømning af overfladevand fra de umiddelbare omgivelser, og antages at have en kvalitet, der svarer til uforurennet overfladevand.		
Projektets karakteristika og placering	Ja	Nej	Tekst
Arealanvendelse			
6. Forudsætter projektet ændring af kommuneplanen?		x	Projektet vurderes ikke at være i modstrid med rammerne i kommuneplanen. Der er derfor ikke behov for ændringer af kommuneplanen i form af kommuneplantillæg.
7. Er projektets realisering i strid med en eksisterende lokalplan for området?		x	Projektområdet er ikke lokalplanlagt og projektet har ikke et omfang, der medfører lokalplanligt.
8. Forudsætter projektet ændring af den eksisterende arealanvendelse?		x	Området er udlagt i Råstofplan 2016, og der sker derved ikke nogen ændring af arealanvendelsen.
9. Indebærer projektet behov for at begrænse anvendelsen af naboarealer ud over hvad der fremgår af gældende kommune- og lokalplaner?		x	Projektet vurderes ikke at medføre begrænsninger på omkringliggende arealer.
Ressourcer			
10. Forudsætter projektet etablering af yderligere vandforsyningskapacitet?		x	Der er ikke et behov for vand i projektet.
11. Vil projektet udgøre en hindring for fremtidig anvendelse af områdets råstoffer?		x	Projektområdet ligger indenfor råstofvindingsområder udpeget i den gældende råstofplan.
Affald og spildevand			
12. Kræver bortskaffelse af affald ændringer af bestående ordninger?		x	Affald kan bortskaffes til godkendt modtager.
13. Kræver bortskaffelse af spildevand ændringer af bestående ordninger?		x	Projektet producerer ikke spildevand.
		x	Projektets realisering kræver ikke tillæg til den gældende spildevandsplan.
Vand			
14. Vil projektet medføre påvirkninger af overfladevand eller grundvand, f.eks. i form af udledninger til eller fysiske ændringer		x	

<p>af vandområder eller grundvandsforekomster?</p> <p>Overfladevand:</p> <p>Grundvand:</p> <p>Havområder (Havstrategi, 1 sømil ~ 1,9 km fra kysten)</p>	<p>x</p> <p>x</p> <p>x</p>	<p>x</p> <p>x</p> <p>x</p>	<p>Der er i 2014 givet en tidsbestemt tilladelse til at aflede rent overfladevand til grøft som ikke har noget udløb. Denne tager stilling til lokal grundvandssænkning og sikring af dyr i bruddet. Da denne aktivitet har stået på længe og at der ikke er nogen dokumenteret negativ effekt, samt at der udelukkende udledes rent overfladevand, vurderes det at påvirkningen ikke er væsentlig og at den ikke vil forhindre eller forringe målopfyldelsen i vandrammedirektivet i forhold til overfladevand.</p> <p>Der er i 2014 lavet en omfattende grundvandsteknisk redegørelse i forbindelse med eksisterende tilladelse. Her var konklusionen at påvirkningen af grundvandet er meget lokal omkring bruddet, og der ville ikke være påvirkninger af drikkevand eller overfladevand.</p> <p>Der er ingen private eller erhvervsmæssige vandindvindingsanlæg i området.</p> <p>Projektet medfører ingen nedsivning til grundvand. Projektet vurderes derfor ikke at forhindre eller forringe målopfyldelsen i vandrammedirektivet i forhold til grundvand.</p> <p>Projektet vurderes ikke at forhindre eller forringe målopfyldelsen i havstrategidirektivet.</p>
<p>15. Er projektet i strid med beskyttelse af vandværksboringer?</p>		<p>x</p>	<p>Konfliktsøgning viser, at projektområdet ligger udenfor beskyttelseszoner omkring vandværksboringer.</p>
Jord			
<p>16. Er projektet placeret i et område med registreret jordforurening?</p>		<p>x</p>	<p>Konfliktsøgning viser, at selve graveområdet ligger udenfor områder, hvor der er registreret jordforurening eller mulig jordforurening. Der er dog registreret en V2 kortlægning i det område hvor materialerne bliver sorteret. Forureningen stammer fra en tidligere nedgravet olietank, og anses som isoleret og uden betydning.</p>
Luft			
<p>17. Overskrides de vejledende grænseværdier for luftforurening</p> <p>i anlægsfasen:</p>		<p>x</p>	<p>Projektet er en fortsat indvinding af råstoffer i et eksisterende brud og indeholder derfor ikke en anlægsfase. Dermed vurderes ikke at have påvirkninger i anlægsfasen.</p>

	i driftsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i driftsfasen at omfatte særlige kilder til luftforurening.
18. Vil projektet give anledning til støvgener?	i anlægsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i anlægsfasen at omfatte særlige kilder til støvgener.
	i driftsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i driftsfasen at omfatte særlige kilder til støvgener. Evt. støvdannelse bekæmpes med vanding af interne veje og produktionsdynger med videre og vil derfor ikke give anledning til støvgener.
19. Vil projektet give anledning til lugtgener?	i anlægsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i anlægsfasen at omfatte særlige kilder til lugtgener.
	i driftsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i driftsfasen at omfatte særlige kilder til lugtgener.
Støj, vibrationer og lys				
20. Overskrides de vejledende eller lokalt fastsatte grænseværdier for støj	i anlægsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i anlægsfasen at medføre støj over de vejledende grænseværdier for støj.
	i driftsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i driftsfasen at medføre støj over de vejledende grænseværdier for støj.
21. Vil projektet give anledning til vibrationer?	i anlægsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i anlægsfasen at omfatte særlige kilder til vibrationer.
	i driftsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i driftsfasen at omfatte særlige kilder til vibrationer.
22. Vil projektet give anledning til lysgener?	i anlægsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i anlægsfasen at omfatte særlige kilder der kan give anledning til lysgener.
	i driftsfasen:		x	Projektet vurderes ikke i driftsfasen at omfatte særlige kilder der kan give anledning til lysgener.
Trafik				
23. Vil projektet medføre trafikale påvirkninger?	i anlægsfasen:		x	Projektet medfører ikke øget trafik, forhindringer for trafik eller ændringer på trafiksikkerheden i anlægsfasen.

i driftsfasen:		x	Projektet medfører ikke øget trafik, forhindringer for trafik eller ændringer på trafiksikkerheden i driftsfasen.
Natur			
<p>24. Kan projektet påvirke registrerede, beskyttede eller sårbare områder?</p> <p>Natur nationalt:</p>		x	<p>§ 3 beskyttet natur</p> <p>Der er registreret flere små søer, som er beskyttede i henhold til naturbeskyttelseslovens² § 3, i nærheden af råstofgraven, hvoraf den nærmeste er beliggende omkring 220 meter øst for råstofgraven. Den nærmeste registrering af beskyttet natur, som ikke er en sø, er et overdrev, der ligger omkring 800 meter nordvest for råstofgraven.</p> <p>De søer, som findes i selve bruddet, er ikke beskyttede af § 3, idet de er opstået som følge af råstofindvinding, og idet det er praksis, at søer, der er dannet som følge af gravning under grundvandsspejlet i råstofgrave, er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, når udgravningen er afsluttet, forudsat at søen er større end 100 m², og der har udviklet sig et karakteristisk dyre- og planteliv i tilknytning til søen. En råstofgrav betragtes i den sammenhæng normalt som færdigt udgravet, når efterbehandlingen er afsluttet og godkendt af råstofmyndigheden⁹.</p> <p>Det fremgår af ansøgningen, at der ikke graves dybere end til 1 m over grundvand. Det fremgår også, at der er behov for at bortlede 15.000 m³ vand årligt for at kunne indvinde råstoffer i tør tilstand. Overfladevandet ledes til en grøft, som løber langs den sydlige afgrænsning af bruddet. Dette er en uændret videreførelse af praksis i forhold til den seneste råstoftilladelse og i forhold til den gældende udledningstilladelse.</p> <p>Det antages, at der sker en vis lokal grundvandssænkning som følge af oppumpning og bortledning af tilløbende overfladevand/grundvand i forbindelse med indvinding af råstoffer. Der er tale om en relativt lokal påvirkning, og da bortpumpningen har foregået i mange år og videreføres uændret med samme mængde, vurderes den ansøgte fortsatte drift ikke at medføre negative påvirkninger for nærområdet. De små søer/vandhuller i nærområdet vurderes ikke at være påvirket af det eksisterende anlæg og forventes således heller ikke at blive påvirket af den fortsatte drift.</p> <p>Vandindtaget, som benyttes ved oppumpning af vand, er forsynet med en trådkurv/gitter, som skal forhindre padder og eventuelt andet dyreliv i at blive suget med op. Dette er i overensstemmelse med vilkår stillet i den gældende udledningstilladelse (meddelt december 2014),</p>

⁹ Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3-beskyttede naturtyper, Miljøstyrelsen 2019.

<p>Natur internationalt:</p>		x	<p>hvor der også bl.a. er stillet vilkår om pumpens maksimale kapacitet pr. time (60 m³ pr. time).</p> <p>Baseret på ovenstående er det Bornholms Regionskommunes vurdering, at det ansøgte ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på § 3-beskyttede naturområder.</p> <p>Natura 2000 Det nærmeste Natura2000 område er nr. 186. Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne, som ligger over 1 km nord for råstofgraven. Ansøgningen er en forlængelse af eksisterende praksis. Råstofgraven vurderes derudover kun at have en lokal påvirkning.</p> <p>Grundet ovenstående vurderes det, at det ansøgte ikke vil have en væsentlig påvirkning på et Natura2000 område.</p>
<p>25. Forventes området at rumme beskyttede arter efter bilag IV?</p>		x	<p>Arter.dk, Naturdatabasen og relevante kort er gennemgået. I NOVANA-undersøgelser¹⁰ fra 2020 og 2025 er der observeret grønbroget tudse i råstofgraven, og arten er også registreret i råstofgraven af kommunen i 2009. I en NOVANA-undersøgelse fra 2009 blev der observeret både skov- og markfirben i bruddet. Skovfirben er dog ikke en bilag IV-art.</p> <p>Bornholms Regionskommune har i 2025 gennemført fire besigtigelser af Bornholms Sandstensbrud med henblik på at vurdere forekomsten af markfirben og grønbroget tudse. Besigtigelserne er foretaget i perioden maj til september under egnede vejrforhold for observation af begge artsgrupper.</p> <p>Ved besigtigelser i maj og juni blev der ikke observeret firben, men flere skråninger – særligt i bruddets nordlige og vestlige del – blev vurderet som egnede levesteder for markfirben. Skråningerne er syd- til sydvestvendte med blottet grus og sten samt spredt vegetation, som giver gode sol- og skjulforhold.</p> <p>Ved en besigtigelsen den 4. juli 2025 blev der observeret to firben på skråningen i bruddets nordlige del. Observationerne blev gjort under gode vejrforhold, og det kunne ikke afvises, at der var tale om markfirben. Ved den seneste besigtigelse den 12. september 2025 blev der registreret en voksen og en unge af skovfirben på skråningen i den vestlige del af bruddet, men ingen markfirben. Det viser dog, at der findes en etableret firbensbestand i bruddet, og at områdets fysiske forhold understøtter forekomsten af firben. Ved NOVANA-besigtigelsen i 2009, hvor der blev fundet både markfirben og skovfirben, blev disse fundet på skråningen i bruddets nordlige del.</p>

¹⁰ NOVANA er det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur. Det er staten ved Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, som står for at udføre undersøgelser og indsamle data under NOVANA-programmet.

Figur 6: Luftfoto af stenbruddet. Den røde streg viser på hvilken strækning, der blev fundet firben den 4. juni 2025, som dog ikke sikkert kunne artsbestemmes. Den blå streg viser, hvor der er fundet skovfirben den 12. september 2025.

Ved besigtigelsen den 4. juli 2025 blev søerne i bruddet undersøgt ved hjælp af ketsjning for at registrere eventuel forekomst af padder. Der blev registreret forekomst af lille vandsalamander i to mindre, lavvandede vandsamlinger i bruddets østlige og vestlige del. Der blev ikke fundet nogen padder i den største sø, mens der blev registreret grøn frø i den østlige af søerne. Hverken lille vandsalamander eller grøn frø er Bilag IV-arter. Grønbroget tudse blev ikke observeret. Grønbroget tudse er i forbindelse med NOVANA-overvågning i sommeren 2025 hørt ved lytning (to individer) samt fanget ved ketsjning (<10 individer), og herudover er der fundet et voksent individ under en sten. Det er ifølge besigtigelsesrapporten den store sø i bruddet, som er blevet overvåget både i 2020 og i 2025, og hvor fundene er gjort. Bornholms Regionskommune har om fundet i 2009 noteret, at tudserne befandt sig i de lavvandede søer øst for den store sø.

Figur 7: Luftfoto over stenbruddet. De røde pile viser placeringen af de store søer og de små temporære vandhuller, som blev undersøgt ved besigtigelsen den 4. juli 2025.

På baggrund af de samlede observationer vurderes det, at Bornholms Sandstensbrud rummer egnede raste- og yngleområder for markfirben og grønbroget tudse. Idet der tidligere har været registreret markfirben i bruddet, og idet Bornholms Regionskommune selv har registreret to firben, som ikke kan udelukkes at være markfirben, må det formodes, at der forekommer markfirben i bruddet. NOVANA-undersøgelserne fra 2025 viser, at grønbroget tudse stadig forekommer i området.

De dele af bruddet, som rummer mulige levesteder for markfirben, vurderes at være skråninger i den vestlige del af bruddet og skråninger i den nordlige side af bruddet. Her er der som tidligere beskrevet egnede forhold, idet de er helt eller delvist sydvendte og har både egnet vegetation og blottede partier med grus og sten. Skrænterne i den østlige ende af bruddet er generelt mere bare med mindre eller ingen vegetation, og i den sydøstlige del af bruddet er skrænterne nord- og nordvestvendte og vurderes ikke at udgøre egnede levesteder. Herudover kan der i nogen grad være egnede rasteområder i kanten omkring knuseanlægget i den nordvestlige del af området, disse er dog ikke lige så egnede som ovennævnte skråninger.

Figur 8 Luftfoto, hvor røde streger viser de steder i bruddet, som vurderes at udgøre egnede yngle- og/eller rasteområder. Skråninger i den nordlige og vestlige side af bruddet vurderes at udgøre egnede yngle- og rasteområder. Herudover er der i nogen grad egnede rasteområder i kanten omkring knuseanlægget i den nordvestlige del af området.

Der søges om at fortsætte gravningen i den østlige ende af bruddet samt i et mindre areal i den sydvestlige ende af bruddet. Dette arbejde påvirker ikke de skråninger/områder, som vurderes egnede for markfirben, og herunder heller ikke de steder, hvor firben er blevet registreret. Generelt vil driften i bruddet fortsætte som hidtil med tilladelse til at bryde samme årlige mængde som hidtil. Markfirben vurderes ikke at opholde sig på de åbne bare flader og veje i bruddet, hvor der køres med maskiner og sker oplagring af sten, idet disse er for åbne og uden skjulesteder for markfirben.

Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at fortsat drift i bruddet som ansøgt ikke vil medføre ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for markfirben, og at det heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af

arten. Tværtimod er det råstofgravningen, som har skabt de egnede forhold for markfirben.

Grønbroget tudse yngler i vandhuller, der er så bare og vegetationsløse som muligt og opsøger gerne nye søer. Uden for yngletiden lever den på land ofte på ret bare og vegetationsløse steder. Råstofgrave er generelt gode leveområder for grønbroget tudse, fordi der indimellem skabes nye, tidvise lavvandede områder.

Området opfylder flere af kriterierne nævnt ovenfor for at være et godt yngleområde for grønbroget tudse, og arten er da også fundet igen i 2025.

Råstofindvinding i bruddet vil bevirke, at mængden og udstrækningen af vand i bruddet kan variere. Ved indvinding i stenbruddet kan der være behov for at pumpe vand ud, hvorved eksisterende små vandsamlinger i bruddet kan ændre størrelse og udstrækning og eventuelt tørlægges.

Imidlertid yngler grønbroget tudse jf. ovenstående ofte i vandhuller, som ikke findes hvert år, eller som er nye. Mængden af vand varierer også med mængden af faldet regn. Da grønbroget tudse ofte yngler i nye eller temporære vandhuller, vurderes den fortsatte aktivitet i bruddet ikke at beskadige eller ødelægge området som muligt yngleområde for grønbroget tudse. Tværtimod kan fortsat aktivitet i bruddet bidrage til, at der midlertidigt opstår nye lavvandede små søer.

Der sker ved den ansøgte drift ikke ændringer af forholdene for de to større søer i bruddet, idet disse er beliggende uden for graveområder. Søerne vil hermed fortsat uændret kunne udgøre yngleområder for grønbroget tudse, og der sker således ikke beskadigelse eller ødelæggelse af yngleområder, hvor grønbroget tudse er fundet. Den mindre vandsamling i den sydvestlige del af bruddet er også beliggende uden for graveområder, og ansøger har bekræftet, at der ikke vil ske nogen ændringer af forholdene her, hvorved denne vil fortsætte med at eksistere på samme måde som i dag.

Som beskrevet tidligere, er der ansøgt om fortsat at bortlede 15.000 m³ vand årligt for at kunne indvinde råstoffer i tør tilstand, hvilket er en uændret videreførelse af praksis i forhold til den seneste råstoff tilladelse og i forhold til den gældende udledningstilladelse.

Som også beskrevet tidligere er vandindtaget, som benyttes ved oppumpning af vand, forsynet med en trådkurv/gitter, som skal forhindre padder og eventuelt andet dyreliv i at blive suget med op. Dette er i overensstemmelse med vilkår stillet i den gældende udledningstilladelse (meddelt december 2014), hvor der også bl.a. er stillet vilkår om pumpens maksimale kapacitet pr. time (60 m³ pr. time). Der er ansøgt om fortsættelse af uændret drift. Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at oppumpningen er indrettet på en måde, som ikke

medfører forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af grønbroget tudse.

Grønbroget tudse har rasteområder på land overalt, hvor de kan komme ind i uforstyrrede, tørre hulrum som bl.a. sydvendte skrænter med passende huller, stenbunker og stensætninger og forskellige typer af bygninger som bl.a. kældre, skure, udhuse, garager, værksteder, stalde mm. Bruddet vurderes at indeholde egnede rasteområder som bl.a. stenbunker og sydvendte skrænter med huller og sten. Den ansøgte drift er en fortsættelse af eksisterende drift, og de egnede forhold for grønbroget tudse på land opretholdes således. Som tidligere beskrevet påvirker den ansøgte brydning ikke skrænterne i den nordlige og vestlige side af bruddet, som er helt eller delvist sydvendte. Ifølge den opdaterede håndbog om Bilag IV-arter¹¹ er en af truslerne mod grønbroget tudse tilgroning af råstofgrave, hvorfor råstofgrave generelt er bedst egnede som levesteder, mens der stadig indvindes i dem og før, de eventuelt gror til.

Den ansøgte drift vurderes at bidrage til at opretholde området som et egnet rasteområde for grønbroget tudse og vurderes ikke at medføre beskadigelse eller ødelæggelse af området som rasteområde. Uden for yngletiden, hvor grønbroget tudse er på land, kommer den frem om natten for at søge føde, mens den gemmer sig om dagen. Fourageringsområder er bl.a. grusstier og veje, andre befæstede arealer og områder med bar eller sparsomt bevokset jordbund. Kørsel og drift på de åbne flader og interne veje i bruddet sker i dagtimerne, hvorfor driften ikke vurderes at medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af grønbroget tudse, som måtte vandre eller fouragere her om natten.

Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at fortsat drift i bruddet som ansøgt ikke vil medføre ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for grønbroget tudse, og at det heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af arten. Tværtimod er det råstofgravningen, som har skabt og løbende skaber de egnede forhold for grønbroget tudse.

Flagermus kan have yngle- og rasteområder i større, ældre træer med hulheder og sprækker og i bygninger. Der er i forbindelse med den ansøgte råstofindvinding i bruddet ingen større træer eller bygninger, som bliver påvirket. Området kan udgøre et fourageringsområde for flagermus, som bl.a. kan fouragere over søer. Idet den ansøgte drift er en fortsættelse af eksisterende drift, og idet den ikke medfører ændringer af forholdene for de to større søer i bruddet, vurderes den ansøgte drift ikke at påvirke området som muligt fourageringsområde for flagermus.

¹¹ Opdatering af: Håndbog om dyrearter på Habitatdirektivets Bilag IV. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 520. 2023.

			Det er på ovenstående baggrund Bornholms Regionskommunes samlede vurdering, at den ansøgte fortsatte drift i bruddet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for Bilag IV-arter, og at den heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af Bilag IV-arter.
26. Forventes området at rumme danske rødlistearter?		x	Arter.dk, Naturdatabasen og relevante kort er gennemgået. Foruden Bilag IV-arterne er der på Arter.dk fund af en række fugle: lille præstekrave, stær, hættemåge, agerhøne, sanglærke, digesvaler og vibe. Det er den nuværende drift af grusgraven, som har skabt de gode forhold for de rødlistede arter. Digesvaler yngler i huller i skrænterne, og er sårbare i yngleperioden. Den nuværende drift tager højde for dette, og der graves derfor ikke i digesvalernes yngleperiode. Eftersom der søges om, at den nuværende drift vil fortsætte, er det kommunens vurdering, at den nye tilladelse ikke vil have en væsentlig påvirkning på de rødlistede arter i området.
27. Forudsætter projektet rydning af skov? <i>Skov er et bevokset areal med træer, som danner eller indenfor et rimeligt tidsrum ville danne sluttet skov af højstammede træer, og arealet er større end 1/2 ha og mere end 20 m bredt.</i>		x	Der er ikke skov på arealet.
28. Forventes projektet at påvirke flora og fauna?		x	Projektområdet er ikke beliggende inden for eksisterende natur eller eksisterende økologisk forbindelse.
29. Kan projektet påvirke spredningskorridorer?		x	Projektområdet er ikke beliggende inden for eksisterende natur eller eksisterende økologisk forbindelse.
30. Vil anlægget være i strid med eller til hinder for etableringen af reservater eller naturparker?		x	Projektområdet er ikke beliggende i naturpark, reservat eller lignende. Bornholms Regionskommune er ikke bekendt med, at der skulle være planer om at etablere sådanne i området.
Landskab			
31. Er projektet i strid med kystnærhedszonen?		x	Projektet ligger uden for kystnærhedszonen.
32. Kan projektet påvirke fredede arealer?		x	Konfliktsøgning viser, at projektområdet ligger udenfor områder, hvor der er registreret fredede arealer. Projektet har kun lokal påvirkning og påvirker derfor heller ikke fredede områder udenfor projektarealet.

33. Vil projektet være i strid med eller til hinder for realiseringen af en rejst fredningssag?		x	Søgning på Danmarks Miljøportal viser, at der ikke er rejste fredningssager i eller i nærheden af projektområdet.
34. Forudsætter projektet dispensation fra gældende bygge- og beskyttelseslinjer?		x	Konfliktsøgning viser, at projektområdet ligger udenfor gældende bygge- og beskyttelseslinjer.
35. Kan projektet påvirke landskabelig værdi og overordnet landskabsstruktur?		x	Konfliktsøgning viser, at projektområdet ligger udenfor områder med landskabsudpegninger i kommuneplanen, herunder større sammenhængende landskaber, særlige landskaber og udsigtskiler. Desuden ligger projektområdet uden for udpegninger omkring skovrejsning.
36. Kan projektet påvirke bynær natur og rekreative områder?		x	Projektområdet ligger ikke i nærheden af bynær natur eller rekreative områder.
37. Kan projektet påvirke geologisk værdifulde områder?		x	Området er udpeget som Nationalt Geologisk Interesseområde. Den fortsatte brydning vil blotlægge Nexø Sandstenen så den er lettere tilgængelig. På denne måde antages det ansøgte at gavne muligheden for at denne lokalitet i fremtiden kan få større værdi i videnskabelig og undervisningsmæssig sammenhæng.
Kulturarv og kulturmiljøer			
38. Kan projektet påvirke beskyttede diger?		x	Der findes ikke diger inden for projektområdet.
39. Kan projektet påvirke fredede og bevaringsværdige bygninger?		x	Projektet ligger ikke i nærheden af fredede eller bevaringsværdige bygninger.
40. Kan projektet påvirke værdifulde kulturmiljøer / -områder?		x	Konfliktsøgning viser, at projektområdet ligger udenfor områder udpeget som historiske bymiljøer eller kulturmiljølandskaber i kommuneplanen.
41. Kan projektet påvirke kirkeindsigtsområder?		x	Konfliktsøgning viser, at projektområdet ligger udenfor områder udpeget som kirkeindsigtsområder i kommuneplanen
42. Kan projektet påvirke fortidsminder?		x	Konfliktsøgning viser, at der ikke er registreret fortidsminder i projektområdet eller umiddelbar nærhed af projektområdet.
43. Kan projektet påvirke arkæologiske værdier?		x	Konfliktsøgning viser, at projektområdet ligger udenfor områder, hvor der er registeret oldtidsfund eller udpeget kulturarvsarealer.
Befolkning og samfund			
44. Kan projektet påvirke erhvervsliv, herunder detailhandel (opland, omsætning, branchestrukturer)?		x	Projektet er ikke af en karakter eller et omfang, der vurderes at påvirke erhvervsliv eller detailhandel.
45. Kan projektet påvirke materielle goder (offentlige servicefunktioner)?		x	Projektet er ikke af en karakter eller et omfang, der vurderes at påvirke materielle goder.

<i>Handler om værdien af fælles goder – dog må økonomisk vinkel ikke indgå. Så det er den sundhed befolkningen opnår ved at kunne gå en tur på en natursti, den sikkerhed og tryghed vi oplever ved et fælles og velfungerende elnet, værdien af at kunne komme rundt med offentlig transport, og så videre.</i>			
46. Kan projektet påvirke friluftsliv og rekreative interesser?		x	Der er ikke friluftsliv og rekreative interesser inden for projektområdet. Projektet påvirker kun lokalt, og er ikke af en karakter eller et omfang, der vurderes at påvirke friluftsliv eller rekreative interesser uden for projektområdet.
47. Kan projektet påvirke svage grupper / handicappede (tilgængelighed til fællesarealer, pladser og bygninger)?		x	Der er ikke noget i projektet, der ændrer forholdene for svage grupper / handicappede.
48. Kan projektet påvirke sociale forhold?		x	Der er ikke noget i projektet, der ændrer på sociale forhold.
49. Kan projektet påvirke utryghed / kriminalitet?		x	Der er ikke noget i projektet, der ændrer forholdene hvad angår utryghed og/eller kriminalitet.
50. Kan projektet påvirke vindforhold / turbulens?		x	Der er ingen elementer i projektet, som vurderes at påvirke vindforhold.
51. Vil projektet give anledning til gener i form af skyggevirksomheder / refleksion?		x	Der er ingen elementer i projektet, som giver anledning til gener i form af skyggevirksomheder eller refleksion.
52. Kan projektet give anledning til gener fra skadedyr?			
i anlægsfasen:		x	Der er ikke noget i projektet, der ændrer forholdene for skadedyr.
i driftsfasen:		x	Der er ikke noget i projektet, der ændrer forholdene for skadedyr.
53. Må projektet forventes at udgøre en særlig risiko for uheld?			
i anlægsfasen:		x	Der er ingen elementer i anlægsfasen, som forventes at udgøre en særlig risiko for uheld.
i driftsfasen:		x	Der er ingen elementer i driftsfasen, som forventes at udgøre en særlig risiko for uheld.
Klima			
54. Medfører projektet væsentlige ændringer i energiforbrug?		x	Der er ingen elementer i projektet, som giver anledning til væsentlige ændringer i energiforbruget
55. Medfører projektet en væsentlig udledning af klimagasser?		x	Klimagasudledningen fra projektet vurderes at være markant mindre end de 10.000 ton CO ₂ -ækvivalenter eller mere årligt, som Klima-, Energi- og

<p>(Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets vejledning om 'Vurdering af konsekvenser for klima, miljø og natur' opgør at en udledning på 10.000 ton CO₂-ækvivalenter eller mere årligt, er en væsentlig udledning¹².</p> <p>10.000 ton CO₂-ækvivalenter svarer til fx 750 gennemsnitsdanskernes udledning på et år, eller cirka det samme som en dieseldrevet lastbil udleder ved at køre 219 gange rundt om jorden ved ækvator.)</p>			<p>Forsyningsministeriet vurderer som væsentligt i en miljøvurderingssammenhæng.</p>
<p>56. Er projektet placeret i et område med særlig oversvømmelsesrisiko?</p>		x	<p>Der er kun ingen markeringer på bluespot-kortet i og omkring projektområdet, hvorfor det vurderes at der ikke er en særlig oversvømmelsesrisiko, som kan påvirke projektet. Projektet vurderes heller ikke at medføre yderligere risiko for oversvømmelser i området.</p>
<p>Kendetegn ved den potentielle miljøpåvirkning</p>	Ja	Nej	Tekst
<p>57. Er området, hvor projektet tænkes placeret, sårbart overfor den forventede miljøpåvirkning:</p>		x	<p>De forventede miljøpåvirkninger (kryds i rødt felt) fremgår af ovenstående som:</p> <p>Overfladevand (14): Bornholms Regionskommune vurderer, at projektområdet ikke er sårbart overfor den forventede miljøpåvirkning</p> <p>Bilag IV-arter (25): Det er Bornholms Regionskommunes samlede vurdering, at den ansøgte fortsatte drift i bruddet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for Bilag IV-arter, og at den heller ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse eller drab på individer af Bilag IV-arter.</p>
<p>58. Den forventede miljøpåvirknings geografiske udstrækning i areal:</p>			<p>Projektområdet er 4 ha og miljøpåvirkningen vurderes at være helt lokal.</p>
<p>59. Omfanget af personer der forventes berørt af miljøpåvirkningen:</p>			<p>Ejere og brugere af matriklen samt nærmeste naboer forventes berørt af miljøpåvirkningen.</p>
<p>60. Vil den forventede miljøpåvirkning række ud over kommunens område:</p>		x	<p>Projektets miljøpåvirkninger vurderes at påvirke lokalt i projektområdet og i de umiddelbare omkringliggende arealer, dog ikke ud over kommunens område.</p>

¹² [Vejledning om vurdering af konsekvenser for klima miljø og natur](#)

61. Vil den forventede miljøpåvirkning berøre nabolande:		x	Projektet vurderes at påvirke lokalt i projektområdet og i de umiddelbare omkringliggende arealer og vil derfor ikke berøre nabolande.
62. Forventes miljøpåvirkningerne at kunne være væsentlige –			
Enkeltvis:		x	Projektet vurderes at medføre mindre påvirkninger, som ikke enkeltvis kan anses for væsentlige.
Eller samlet:		x	Projektets enkelte påvirkninger på miljøet vurderes ikke samlet set at være væsentlige.
63. Er der andre anlæg, aktiviteter eller planlægning i området, der sammen med det ansøgte medfører en påvirkning af miljøet (Kumulative forhold):			Bornholms Regionskommune har ikke kendskab til andre projekter i nærområdet, der sammen med projektet kan medføre en miljømæssig påvirkning.
64. Må den samlede miljøpåvirkning betegnes som kompleks:		x	Det er få faktorer som vurderes at kunne blive påvirket og påvirkningerne vurderes ikke væsentlige eller komplekse.
65. Er der stor sandsynlighed for miljøpåvirkningen:	x		Påvirkningens sandsynlighed er 100 %, da der fjernes råstoffer og landskabet derved ændres.
66. Er påvirkningen af miljøet –			
Varig:	x		Tilladelse til indvinding gives på 10-årig basis. Ved udløb af råstoftilladelse, kan ansøges om en ny. Når der ikke er mere råstof at indvinde ophører driften og der efterbehandles i op til et år efter. Når der er efterbehandlet, forventes tilstanden at være varig.
Hyppig:	x		Der er søgt om driftstider på hverdag samt lørdag, med undtagelse af helligdage.
Reversibel:		x	Omgivelserne påvirkes af brydningen indtil området er færdigudvundet – denne tidshorizont afhænger af hvor hurtigt råstofferne kan afhændes. Råstofindvinding er en irreversibel proces, når først råstofferne er fjernet er området geologisk set såvel som landskabsmæssigt ændret for altid. Vilkår om efterbehandling tager vare på at det efterbehandlede stenbrud tilpasses det omkringliggende landskab bedst muligt og de geologiske interesser bevares.
Konklusion	Ja	Nej	Tekst
Giver resultatet af screeningen anledning til at antage, at det anmeldte projekt vil kunne påvirke miljøet væsentligt, således at det er VVM-pligtigt?		x	Bornholms Regionskommune vurderer, at der ikke er miljøvurderingspligt. Kommunen lægger vægt på: <ul style="list-style-type: none"> • at graveområdet ligger indenfor et i råstofplanen udpeget råstofindvindingsområde • at projektet ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder eller yngle- og rasteområder for Bilag IV-arter.

			<ul style="list-style-type: none"> • at projektet ikke forringer eller forhindrer målopfyldelsen i vandrammedirektivet for overfladevand eller grundvand • at der ikke vurderes at være væsentlige miljøpåvirkninger af projektet • at projektet ikke strider mod den planlægningsmæssige anvendelse af området
--	--	--	--

9.4 TILLADELSE TIL GRUNDEVANDSSÆNKNING

Tilladelse

Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø giver hermed tilladelse til vandaflledning fra graveområdet ved Bornholms Sandstensbrud, således at brydning og transport kan ske i tør tilstand.

Vandet, som opstaves i graveområdet, er en kombination af nedbørsoverskud og indsvivende grundvand. Der foreligger ikke pejlinger af grundvandsstand, men ved sammenligning af nuværende og tidligere luftfotos med højdekurver er det vurderet, at grundvandsstanden i øjeblikket sænkes med ca. 5 m i forhold til en upåvirket situation. Effekten er meget lokal omkring graveområdet.

Tilladelse til grundvandssænkning gives hermed i henhold til vandforsyningslovens § 26. Det vurderes, at, såfremt vilkårene overholdes, vil der ikke være negative effekter på andre interesser i området.

Denne vurdering er primært baseret på, at der er tale om en videreførelse af en tilstand, der har været i mange år, uden at det har givet anledning til uønskede påvirkninger af de omkringliggende områder. Der er ikke konstateret effekter på søer og åer, og private vandindvindere har ikke klaget over svigtende vandforsyning.

Der er ikke rapporteret om ændringer i vandkvaliteten i drikkevandsanlæg, som benyttes af almene vandværker i oplandsområdet.

Aflledning af overfladevand kræver ikke tilladelse i sig selv. Udledning af vand til recipient kræver tilladelsen efter Miljøbeskyttelsesloven. Denne er behandlet andetsteds.

Geografiske forhold

Sandstensbruddet fremstår i øjeblikket med tre forskellige plateauer. Figuren nedenfor viser de karakteristiske områder:

Her er tale om:

- Det omgivende terræn. Et ret fladt område i kote 46-47
- Område A. Her er gravet til ca. 6 m under terræn. Fremstår som en horisontal flade
- Område B. Her er gravet 1-2 m dybere. Fremstår som sø med samlet overflade i kote 40.
- Område C. Ligger højere end de andre områder. Der samler sig regnvand i dette område

Ansøger har oplyst, at han i første omgang ønsker at friholde område C for vand, således at kørsel på dette område ikke vanskeliggøres.

Baggrund og forudsætninger

Generelt

Afledning af vand er ofte nødvendig i forbindelse med råstofindvinding. Dette kan påvirke de hydrologiske forhold i området, og vandforsyningsmyndigheden skal derfor altid tage stilling til det ansøgte.

Der kan være tale om afledning af opstuvet regnvand, uden forbindelse til dybere grundvandsmagasiner, eller der kan være tale om en sænkning af grundvandsstanden i forhold til en upåvirket situation.

Afledning af regnvand har kun en helt lokal effekt og kræver ikke tilladelse efter Vandforsyningsloven. En påvirkning af grundvandsstanden kræver derimod tilladelse efter Vandforsyningslovens § 26. Kommunen skal i denne sagsbehandling tage stilling til, hvilke påvirkninger grundvandssænkningen vil medføre i omgivelserne, og om dette kan accepteres.

Af mulige negative effekter er tørlægning af søer og åer og svigtende vandforsyning i omkringliggende vandindvindingsanlæg. Store grundvandssænkninger kan endvidere påvirke grundvandets kvalitet, hvis der trænger ilt ned til lag, der hidtil har været iltfri.

Det skal bemærkes, at grundvandssænkning ved råstofgravning normalt er et lokalt fænomen, en form for bule i grundvandsspejlet. Det må ikke forveksles med de grundvandssænkninger, som man ser ved for stor vandindvinding ved almene vandværker. Her er der tale om en påvirkning af vandbalancen i hele grundvandsmagasinet og effekter på kilometerstore områder.

Udledning af vand til recipient kræver altid tilladelse efter Miljøbeskyttelsesloven.

Grundvandsstanden

Området består af sandsten bortset fra et ganske tyndt kvartært lag, og grundvandet befinder sig i tynde, horisontale sprækker i sandstenen. Det betyder, at det er vanskeligt overhovedet af definere et sammenhængende grundvandsspejl.

Det er sandsynligt, at sprækkerne i sandstenen er vandfyldte op til et niveau, der ligger tæt på terræn. Dette vil medføre en udsivning af vand fra det omgivende landskab til brydningsområdet, men ikke tørlægning i større afstand fra dette.

Der er et vandhul ca. 300 m øst for bruddet, og dette markerer niveauet på et overfladenært grundvandspejl. Højdeprofiler for området viser, at overfladen på søen i bruddet er ca. 6 m lavere end dette vandhul. Vandhullet kan findes på både nye og gamle luftfotos og er således ikke påvirket af oppumpningen.

Lige syd for det aktuelle brydningsområde ligger et andet sandstensbrud (Bodilsker Sandstensbrud). I 2010 var der ikke aktivitet i dette og vandet fik lov til at stige. Som det fremgår af nedenstående figur var søens overflade lige omkring kote 44 - 45.

Denne højde er formentlig kendetegnende for grundvandsstandens niveau i en relativt upåvirket situation. Da søen i det nordlige brud er gps-målt til kote 40, sker der en grundvandssænkning på ca. 5 m.

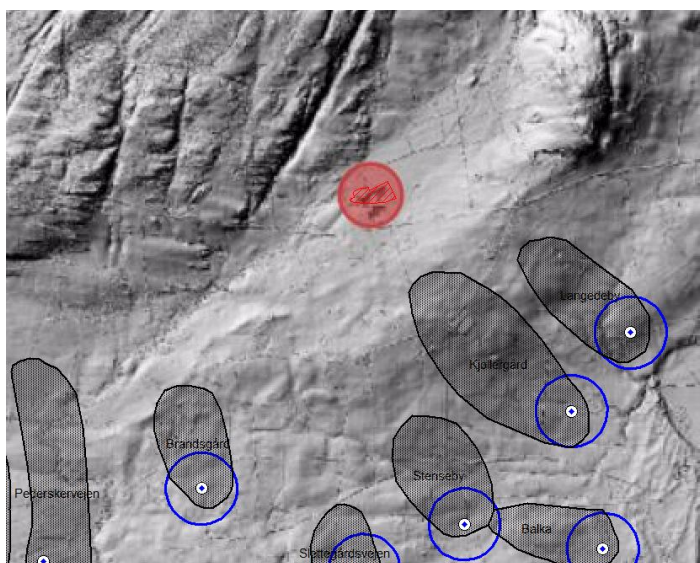
Øle Å ligger 200 m nordvest for bruddet i kote 45, dvs. 5 m højere end søen. Der er ikke rapporteret om påvirkninger af Øle Å.

Forholdet til almen vandindvinding

Sandstensbruddet ligger i et område med særlige drikkevandsinteresser (OSD), og der må derfor ikke foregå aktiviteter, der forurener grundvandet.

Der er dog samtidig tale om et udlagt råstofindvindingsområde i henhold til Råstofplan for Bornholm, og begrænsninger i råstofindvindingen kan kun ske, såfremt der foreligger en konkret forureningsrisiko.

Nærmeste 30-års oplande for almen vandindvinding er Smålyngsværkets indvindinger ved Kjøllegård og Langedeby, som ligger ca. 750 m mod sydøst. Som det ses af figuren nedenfor, er de dog adskilt fra sandstensbruddet af en højderyg, og grundvandsbevægelsen vil ikke være i denne retning.

I de øvre dele af grundvandet vil bevægelsen følge terrænet mod sydvest. Nærmeste almene indvindingsområder i denne retning er Smålyngen i ca. 3 km afstand. På grund af fortyndingsgraden vil en eventuel forurening ikke give væsentlig påvirkning på denne afstand.

Forurening skal dog selvfølgelig undgås, og stenbruddet skal udvise særlig påpasselighed med benzin og diesel og lignende miljøfremmede stoffer.

Råstofindvinding med tilhørende grundvandssænkning kan i sig selv forringe grundvandets kvalitet. Dette ses dog ikke så længe, man blot eksponerer lag, der i forvejen er iltede. Det er først i det øjeblik, at man fører atmosfærisk ilt ned i lag, der oprindeligt havde en meget lav iltningegrad, at der opstår problemer.

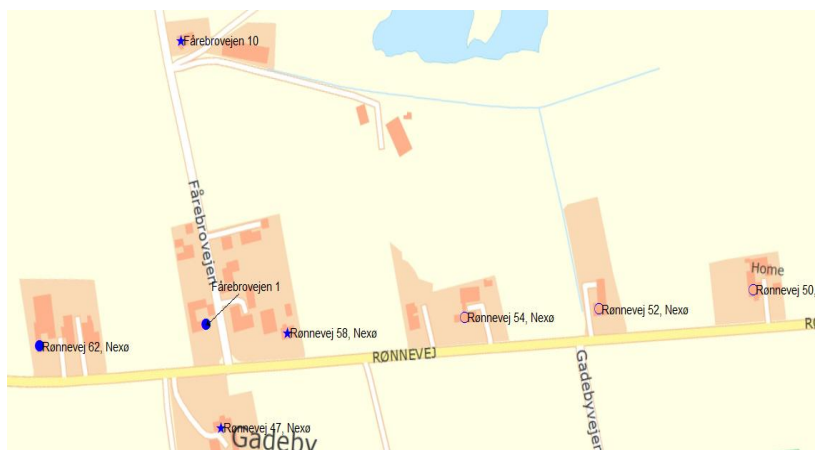
Reducerende forhold optræder først, når sedimentets indhold af oxiderende stoffer er opbrugt. Ud over ilt er almindelige oxiderende stoffer nitrat, sulfat og forskellige metalioner. Der er ikke lavet en grundvandskemisk analyse på stedet, men erfaringerne fra andre områder har været, at pyritoxidation først skete, da vandstanden var sænket med 10-15 m over store strækninger. Her var der tale om massiv vandindvinding fra Robbedalesand, som har et højt pyritindhold. I Nexø-sandsten er der derimod ikke pyrit i større mængde.

Naturstyrelsens undersøgelse af grundvandet på Sydbornholm konstaterer pyritoxidation i nogle magasiner, men konkluderer samtidig, at dette skyldes oxidation med nitrat, ikke atmosfærisk ilt.

Samlet vurderes der at være tale om en meget lille forureningsrisiko og om begrænsede mulige konsekvenser for grundvandet. Hensynet til råstofindvindingen har dermed større vægt.

Private vandindvindere

Figuren nedenfor viser placeringen af ejendomme med eget vandforsyningsanlæg i nærområdet. Blå stjerne markerer drikkevandsboringer, blå cirkel er drikkevandsbrønde, mens åben cirkel viser anlæg, der ikke benyttes til drikkevand.

Aktive drikkevandsanlæg har krav på erstatning, eller på at der etableres anden vandforsyning, hvis indvindingen ødelægges af aktiviteter på nabogrunde. Øvrige anlæg har kun krav på kompensation, såfremt der foreligger en vandindvindingstilladelse, hvilket ikke er tilfældet her.

Boringer indvinder typisk fra dybe lag 40-60 m under terræn, og vil ikke blive påvirket af en begrænset grundvandssænkning. Brønde indvinder derimod fra det overfladenære grundvand og vil blive påvirket af ændringer i grundvandsspejlet. Der er dog ingen naboer som har anmeldt problemer, som med rette kan relateres til sandstensbruddet, hvilket tyder på, at påvirkningen af grundvandsdynamikken er meget lokal omkring råstofgraven.

Sammenfattende

Der er en begrænset viden om de hydrologiske forhold, og på det foreliggende grundlag kan det ikke prognosticeret, hvordan en forøget grundvandssænkning vil påvirke omgivelserne.

Der er imidlertid et sikkert grundlag for, at den aktuelle vandafledning ikke giver anledning til negative effekter. Der er således ikke konstateret påvirkninger af hverken recipienter, private vandindvindingsanlæg eller grundvandsmagasiner, der benyttes af vandværkerne.

Det anses derfor for forsvarligt at forsætte afledningen af vand på de nævnte vilkår.

Vilkår

- Oppumpning sker fra søen i område B. Vandoverfladen i dette tilpasses således, at der netop kan ske en naturlig afstrømning fra område C, således at dette holdes tørt.
- Vandstanden i søen må ikke sænkes til mere end den nuværende kote 40.
- Samlet oppumpning reguleres af udledningstilladelsen og vilkårene i denne.

Udledning

Vandet oppumpes til grøft som fører videre til Øle Å, hvilket kræver tilladelse til udledning af vand til recipient. Denne tilladelse med vilkår er behandlet separat.

Erstatning

Den, der har fordel af en grundvandssænkning, er erstatningsansvarlig, såfremt dette medfører skader på andres ejendom, jvn. Vandforsyningslovens § 28. Er der uenighed om årsagssammenhænge, afgøres sagen af Taksationsmyndigheden.

Klage

Tilladelse til grundvandssænkning kan påklages til Natur- & Miljøklagenævnet af andre myndigheder og af enhver med væsentlig individuel interesse i sagen. Interesseorganisationer er ikke klageberettigede.

Med venlig hilsen

Jens Hansen

Teknik & Miljø

9.5 TILLADELSE TIL AFLEDNING AF OVERFLADEVAND

9. september 2014

J. nr. 06.11.01P19-0477

Tilladelse til afledning af overfladevand

I forbindelse med ansøgning om fornyet tilladelse til brydning i Bodilsker Sandstensbrud, er der ansøgt om tilladelse til fortsat at udlede overskydende vand fra bruddet til en eksisterende grøft i umiddelbar tilknytning til bruddet. Bruddet ligger på matr.nr. 4i, 4u og 4g, Bodilsker med adressen Fårebrovejen 10, 3730 Nexø. Grøften forløber langs den sydlige afgrænsning af disse matrikler.

For at holde bruddet tørt, vurderes det, at der årligt skal bortledes ca. 15.000 m³ vand. Vandet opstår dels som nedbør direkte i bruddet, dels som tilstrømning af overfladevand fra de umiddelbare omgivelser, og antages at have en kvalitet, der svarer til uforurenet overfladevand.

Med henblik på beskyttelse af padder, fisk og andet dyreliv stilles der krav om, at vandindtaget forsynes med en trådkurv e.l.

Tilladelsen gives på følgende vilkår:

1. Vandindtaget til pumpen skal forsynes med en trådkurv, rist e.l. med en maksimal maskestørrelse på 10 mm.
2. Pumpen må maksimalt have en kapacitet på 60 m³/time.
3. Der må ikke udledes andet vand end det, der pumpes op fra bruddet.
4. Afledningen må ikke give anledning til opstuvning, der medfører oversvømmelse og andre gener for nærliggende arealer.
5. I tilfælde af olieuheld i bruddet eller anden forurening af vandet, skal oppumpningen omgående standses, indtil forureningen er ophørt.
6. I tilfælde af enhver form for forurening af vandet skal tilsynsmyndigheden orienteres hurtigst muligt.

Tilladelsen er givet i henhold til kapitel 7 i bekendtgørelse 1448 af 11.12.2007 om spildevandstilladelser m.v. efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 3 og 4.

Tilladelsen kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jfr. bekendtgørelsens § 13 stk. 3.

Venlig hilsen

Henrik Jespersen

Havbiolog